

ΕΘΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ

ΤΩΝ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ὅτι ἡ Ἑλλάς ἔχει ἐξ ὅλων τῶν πολιτισμῶν ἠθνῶν τὰ χειρότερα διδακτικά βιβλία δὲ ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ τὸ ἀμφισβητήσῃ. Χειρότερα καὶ ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν. Ὑπάρχουσιν βέβαια καὶ μερικὰ καλογραμμῆνα καὶ καλοτυπωμῆνα, ἀλλὰ τὸ σύνολον εἶνε οἰκτρὸν. Καὶ εἰς τοῦτο δὲν πταίουσιν κυρίως οἱ γράφοντες οὔτε οἱ ἐκδίδοντες, ἀλλὰ τὸ Κράτος, τὸ ὁποῖον ἐδημιούργησεν ἀληθινὴν ἀναρχίαν δι' ἀδεξιωτάτης νομοθεσίας, καὶ ὄφῃκε πλήρη ἐλευθερίαν εἰς τὴν βιβλιοκαπηλίαν ἐπὶ βλάβῃ τῶν ἱκανῶν συγγραφέων καὶ τῶν εὐσυνειδήτων ἐκδοτῶν.

Ἡ νομοθεσία λοιπὸν ἔχει ἀνάγκη νὰ ριζικῆς μεταρρυθμίσεως. Εἰς τοῦτο ὅλοι συμφωνοῦσιν· δὲν συμφωνοῦσιν ὅμως εἰς τὸν τρόπον τῆς μεταρρυθμίσεως ταύτης.

Κυρίως δύο ἰδέαι ἀντιμάχονται: οἱ μὲν θέλουσιν νὰ γείνουσιν τὰ διδακτικά βιβλία μονοπώλιον τοῦ Κράτους, οἱ ἄλλοι προτείνουσιν νὰ μείνουσιν κτῆμα τῶν συγγραφέων καὶ ἐκδοτῶν, ἀλλ' ὑπὸ ἔλεγχον αὐστηρὸν καὶ περιορισμὸν τοιοῦτον, ὥστε νὰ ἐξασφαλισθῇ εἰς τὸ μέλλον ἡ ποιότης αὐτῶν καὶ νὰ καθορισθοῦν τὰ ἀπολύτως χρήσιμα εἰς ἕκαστον μαθητὴν διὰ νὰ μὴ φορτῶνται περιττὸς φυλλάδας.

Ἄς ἐξετάσωμεν ἕκαστον χωριστά.

Πῶς ἠμπορεῖ νὰ λειτουργήσῃ τὸ μονοπώλιον καὶ ποῖα τὰ ἐξ αὐτοῦ ὠφελήματα;

Καὶ πρῶτον τὸ μονοπώλιον θὰ ἔχῃ σκοπὸν ταμειυτικόν, ὅπως τὸ ἐφάνταζετο ὁ Τρικυπὴς, ἢ ὄχι;

Δηλαδὴ τὰ βιβλία θὰ πωλῶνται εἰς τιμὴν ἀνωτέραν παρ' ὅσον στοιχίζουσιν, ὥστε νὰ ὠφελῆται τὸ δημόσιον ταμεῖον, ὅπως ὠφελοῦνται σήμερον οἱ ἰδιῶται ἐκδότες καὶ συγγραφεῖς, ἢ θὰ δίδονται ἄνευ κέρδους εἰς τὸ ἐλάχιστον τῆς τιμῆς ἴσης πρὸς τὴν δαπάνην;

Ἡ Κυβέρνησις, ἣτις φαίνεται ὅτι ἔχει ὑπὸ μελέτην τὸ σχέδιον τοῦ μονοπωλίου, δὲν ἐξέφρασεν ἀκόμη ἐπὶ τοῦ σπουδαιότητος τούτου ζητήματος γνώμην.

Ἐὰν τὰ βιβλία πρόκηται νὰ δίδονται ἄνευ κέρδους, ἢ καὶ ἐπὶ ζημίᾳ τοῦ δημοσίου ταμείου, ὅπως παρέχεται ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις, τότε βεβαίως οἱ ἐκδότες θὰ εἶνε πρόθυμοι νὰ υποκύψουσιν ἔστω καὶ ἐπὶ θυσίᾳ τῶν συμφερόντων αὐτῶν,

διότι ἂν εἶνε ἔμποροι, εἶνε ὅμως πρὸ πάντων Ἑλληνεὶς πολῖται καὶ θυσιάζουσιν τὸ ἴδιον ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ.

Ἀλλὰ τοιαύτη πρόθεσις δὲν φαίνεται ὑπάρχουσα, γνωστοῦ ὄντος ὅτι ἡ ἐνεστῶσα Κυβέρνησις εἰς τὸ πρόγραμμα αὐτῆς ἔχει πρὸ παντὸς ἀναγράψει τὴν περιστολὴν τῶν δημοσίων δαπανῶν καὶ τὴν αὐξήσιν τῶν δημοσίων προσόδων.

Τιθεμένου λοιπὸν τοῦ μονοπωλίου εἰς ἐνεργίαν καταργοῦνται πάντα τὰ ὑπάρχοντα διδακτικά βιβλία καὶ ἐτοιμάζονται νέα ὑπὸ τοῦ Κράτους.

Πῶς;

Φυσικῶς τῷ λόγῳ εἴτε διὰ διαγωνισμοῦ, εἴτε διὰ καθορισμοῦ τῶν συγγραφέων. Πιθανώτερον φαίνεται τὸ πρῶτον. Ἐνεργεῖται ὁ διαγωνισμὸς καὶ κρίνονται τὰ ὑποβληθέντα. Ἀπὸ ποίου; Τὸ ζήτημα τῶν κριτῶν εἶνε τὸ σπουδαιότερον πάντων, διότι ἀπὸ τοῦς κριτὰς ἐξαρτῶνται πολλάκις καὶ οἱ συγγραφεῖς. Ἐὰν ὑπάρχῃ πλήρης πεποιθήσις ὅτι οἱ κριταί, καὶ ὡς ἐκ τῆς μορφώσεώς των καὶ ὡς ἐκ τοῦ χαρακτῆρος θὰ κρίνωσιν ἀσφαλῶς καὶ ἀμερολήπτως, εἶνε πιθανόν ὅτι παρεκτός τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος συγγραφέων διδακτικῶν βιβλίων, θὰ ἐμφανισθῶσι καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν δυναμένων νὰ συγγράψουσιν— ὄχι διδάσκαλοι— ὅπως συνέβη εἰς τοὺς πρώτους διαγωνισμοὺς διδακτικῶν βιβλίων.

Τὰ βραβεύμενα βιβλία θὰ τυπῶνται τὸ Κράτος, ἀφοῦ ἀμείψῃ τοὺς συγγραφεῖς καὶ ἐξαγοράσῃ τὰ ἔργα των καὶ θὰ πωλῇ ὅπως τὰ σπύρια τὸ πετρέλαιον καὶ τὰ παιγνιόχαρτα, ὡς εἶδος τι μονοπωλίου, μὲ ἐν εὐρύτατον περιθώριον κέρδους. Διὰ τὴν πολυσύνθετον καὶ πολυμερῆ ταύτην ἐργασίαν θὰ καταρτίσῃ ἀπαραιτήτως ἰδιαιτέραν ὑπηρεσίαν: διὰ τὴν παραγγελίαν τυπογραφικῶν χάρτου, τὴν τύπωσιν τῶν βιβλίων, τὴν εἰκονογράφησιν, τὴν βιβλιοδεσίαν καὶ τὴν κατόπιν διεκπεραίωσιν καὶ διαχείρισιν, συμφῶνως πρὸς τὸν περὶ δημοσίου λογιστικοῦ νόμον— ὀλόκληρον κατὰσθημα.

Τὸ κεντρικὸν αὐτὸ δημόσιον κατὰσθημα τῆς ἐκδόσεως τῶν διδακτικῶν βιβλίων θὰ ἔχῃ καὶ ὑποκαταστήματα εἰς διαφόρους ἐπαρχίας πρὸς πώλησιν τῶν βιβλίων χονδρικήν, ἢ δὲ λιανικὴν πώλησιν θὰ γίνηται διὰ τῶν βιβλιοπωλῶν λαμβανόντων ποσοστὸν. Ὅπου ὅμως δὲν ὑπάρχουσιν βιβλιοπωλεῖα τὸ δημόσιον θὰ εἶνε ὑποχρεωμένον νὰ φέρῃ καὶ πωλῇ λιανικῶς διὰ τῶν ἰδικῶν του ἀρχῶν τὸ ἐμπόρευμά του μὲ χιλίας διατυπώσεις καὶ πρὸς θρίαμβον τῆς γραφειοκρατίας.

Φαντάζεσθε ή όλη αυτή ύπηρεσία όποιαν διοργανώσιν άπαιτεί και πόσας δαπάνας συνεπάγει; Οί άνευ πείρας και έπισταμένης μελέτης νομοθετούντες άς έρωτήσωσι περί των πραγμάτων αυτών τους ειδικώς ένασχοληθέντας διά να μάθουν. Δέν συμφωνώ προς τους ίσχυριζόμενους ότι τό Κράτος δέν ήμπορεί να τυπώσιν τά βιβλία των σχολείων και καλλίτερα και ευθηνότερα από τους ιδιώτας εκδότας. Τούναντίον θά φέρη χάρτην εις μεγάλην ποσότητα και χωρίς βάρος τελωνείου και ήμπορεί να στερεοτυπώνη τά μονοπωλούμενα βιβλία, άφού θά είνε μέγας ό αριθμός των άντιτύπων. Άλλ' ή κατόπιν έργασία θά είνε δαπανηρά, ή μετά την έκτύπωσιν, προστιθεμένου δέ και του κέρδους, τό όποϊον θέλει να καρπωθή τό δημόσιον, τά βιβλία κατ' ανάγκην θά πωλώνται πολύ άκριβότερα παρ' όσον στοιχίζουσι και έπομένως τό μονοπώλιον θ' άποβή ή λύμη των πολιτών, όπως όλα τά μονοπώλια.

Υπάρχει όμως και κάτι άλλο τό όποϊον πρέπει να προβλέψη ό νομοθέτης του μονοπωλίου: άν δέν κριθί άξιον βραβεύσεως κανέν βιβλίον έξ ώρισμένου είδους π. χ. Γεωγραφία ή Γραμματική, τί θά γίνηται; Θά ανατίθηται ή σύνταξις εις ώρισμένον συγγραφέα; Πώς και εις ποϊον και ποία έγγραψις θά ύπάρχη περί της έκτελέσεως του έργου και τίνες θά τό κρίνουν; Είς τό διάστημα δέ αυτό πώς θά διδάσκωνται οι μαθηταί;

Τοιαύτα τά της λειτουργίας του μονοπωλίου, του όποϊου ή νομοθέτησις δέν είνε δικαιολογημένη άν έχη σκοπόν να πλουτίσιν τό δημόσιον ταμείον. Διότι και άνευ αυτού ήμπορουν να βυθμισθούν τά των διδακτικών βιβλίων πολύ άπλούστερα και έξασφαλίζοντα έξ ίσου την καλήν σύνθεσιν και την ευπρόσωπον έκδοσιν αυτών.

Θά επανέλθω ό διαγωνισμός αλλά μεταρρυθμιζόμενος. Δέν θά επιτραπή ή βράβευσις περισσότερων βιβλίων του ενός έξ εκάστου είδους, ειμή μόνον όταν εύρεθούν δύο ή τρία ίσης περιόπου αξίας. Διότι δέν είνε όρθόν, άν ή Πολιτεία διά των κριτών, ους ώρισεν, ευρη ύπολειπόμενα του άριστου των ύποβληθέντων τά λοιπά να θέτη και ταύτα εις ίσην μοίραν και να εξισώνη τά μέτρια και έλαττωματικά προς τό άσυγκρίτως ύπερτερον.

Οί κριταί θά όρίζωνται διά του νόμου και όχι κατ' άρέσκειαν του ύπουργού, μεταξύ άνδρών επί των όποϊων ουδεμία άμεσος ή έμμεσος πολιτική πίεσις δύναται να έξασκηθή ή άλλη τις διαφθορά συνειδήσεως. Η έξουσία αυτών θά επεκτεινηται άληθινή μέχρι της έκδόσεως των βραβευομένων βιβλίων, των όποϊων θά καθιερωθούν ώρισμένα πρότυπα σχήματος, χάρτου, τύπου, χαρτοδέματος, λαμβανόμενου ύπ' όψιν, ότι ό Σύλλογος ώφελίμων βιβλίων κατώρθωσε να διδῆ εις ελαχίστην τιμήν βιβλία άσυγκρίτως ύπερτερα ως

προς την ευπρέπειαν από τά διδακτικά. Ούτω θά έξασφαλισθί, όσον και διά του μονοπωλίου, ή ευπρεπής έκδοσις των διδακτικών βιβλίων.

Ως προς δέ την τιμήν, αυτή θά όρίζηται επί τη βάσει της δαπάνης, ήν άπαιτεί ή έκτύπωσις εκάστου βιβλίου, λογιζομένης της δικαίας άμοιβής του γράφαντος και έν σχέσει πάντοτε προς τον αριθμόν των κυκλοφορούντων άντιτύπων κατά τον αριθμόν των μαθητών.

Γνωρίζω ότι και τώρα γίνεται τουτο αλλά τά βιβλία ύπερτιμώνται υπό των μεταπρατών, ιδίως των μεμακρυσμένων έπαρχιών. Άς φροντίσιν ό νομοθέτης να επιβάλη ποινάς δρακοντείους εις τους βιβλιοκαπήλους αυτούς και τότε θά προληφθί τό κακόν, τό όποϊον άλλως δέν προλαμβάνεται διά του μονοπωλίου.

Από ένα τοιούτου είδους διαγωνισμόν δέν εύρίσκω κατά τί είνε ύπερτερον τό μονοπώλιον. Καί συμφωνώ προς τους βιβλιοκδότας, οι όποιοι καταφέρονται κατ' αυτού διότι τους βλέπτει χωρίς να ώρελή τουλάχιστον τον λαόν. Έχουν πληρέστατον δικαίον ζητούντες ιδίως την άυστηράν απαγόρευσιν των παρεισάκτων βιβλίων εις τά σχολεία έξω του προγράμματος και τον περιορισμόν των διδακτικών βιβλίων εκάστης σχολικής τάξεως εις τά άπαραίτητα. Καί ταύτα ό νομοθέτης δύναται να όρίσιν και έν γνώσει των σημερινών γινομένων να θέσιν σιδηρούς φραγμούς έν τῷ μέλλοντι.

Τοιαύτη είνε ή γνώμη μου επί του ζητήματος των διδακτικών βιβλίων. Άλλά δέν την νομίζω βίβλια άλάνθαστον. Έπί θέματος δέ κατ' έξοχήν έθνικου και κοινωνικου, όποια είνε και πάντα τά προς την άγωγήν και εκπαίδευσιν σχετιζόμενα, πρέπει να ακούηται πολλών ή γνώμη, και διά τουτο ή «Εθνική Άγωγή» ήνοιξεν έλευθέτως τάς στήλας της εις τους επιθυμούντας να εκφέρωσι τοιαύτην.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

Ο ΔΗΜΟΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ

Έν Γαλλία οι δημοδιδάσκαλοι των έπαρχιών ιδίως άμείβονται γλίσχωρις τουτου δ' έννεκα άραιοι προσέρχονται οι νέοι προς κατάταξιν εις τά δασκαλεία, άλλως αντίθετως προς την συρορήν την παρατηρουμένην εις τά παρ' ήμιν δασκαλεία. Την γλίσχωρη ταύτην της άμοιβής έν συγκρίσει προς την ύψιστην αποστολήν του έργου, του έθνικου και επιμόχθου, πικρώς σατυρίζει ό Γάλλος συγγραφέας Παύλος Μαρρότ διά του έπομένου άπολόγου εις πεζόν. Σ.τ.Δ.

1.

Είς κάθε χωριό ύπάρχει ένας άνθρωπος τον όποϊον πρέπει να σέβωνται. Έν φ' οι γονεΐς είνε

εις τη δουλειά των, αυτός φροντίζει διά τά παιδιά. Καθισμένος εις την έδραν του, φαίνεται σοβαρός και αξιοπρεπής: αλλά όπισω από τά ματογυαλιά του, λάμπουν βλέμματα φωτιζόμενα από λάμψεις αγάπης. Έπάνω εις αυτόν στηρίζει ή Γαλλία την άνύψωσιν του μεγαλείου της: κρατεί εις τό χέρι του όλας τάς νεαρές καρδιές, όλα τά νεαρά πνεύματα: τά διδάσκει, τά καθοδηγεί, τά άνυψώνει. Ό άνθρωπος αυτός είνε ό δημοδιδάσκαλος.

Ό δημοδιδάσκαλος λαμβάνει 900 φρ τον χρόνον εις την άρχήν — και 2000 διαν γείνη πενήντα πέντε έτιών.

2.

Ό δημοδιδάσκαλος έχει ένα κηποράκι όπισω από τό σχολείον: εφύτισε ό,τι του ήρесе: δέν είνε ταπεινός. Ό Κεσπέθ ήτο καταμαυγισμένος. Οί ποιηταί αγαπούν πολύ τους δημοδιδασκάλους επειδή έχουν μικρά κηπαράκια άν είχαν μεγάλους κήπους οι ποιηταί θά τους αγαπούσαν ολιγώτερον. Ό μικρός κήπος κάμνει καλήν ποιητικήν εικόνα. Ό δημοδιδάσκαλος ό όποϊός δέν ζή με εικόνας, θά έπροτιμούσε ένα μεγάλο κήπον: αλλά τό Κράτος προστατεύει την ποιήσιν.

Ό δημοδιδάσκαλος λαμβάνει 900 φρ. τον χρόνον εις την άρχήν — και 2000 διαν γείνη πενήντα πέντε έτιών.

3.

Είνε πολύ ευμορφον τό σχολείον: οι τοίχοι είνε κάτασπροι. Εκεί μέσα ακούεται ή άργή και συρμένη ψαλμωδία του άλφιθήτου. Τά είκουσι πέντε γράμματα επαναλαμβάνονται ως ρυθμικόν ήσμα εκατόν φορές την ήμέραν. Από τους μαυροπίνακας άνέρχονται παραπονετικά βα, βε, βι, βο, βου. Τό σχολείον είνε ή βιομηχανία του γράμματος, της λέξεως, της φράσεως, της ιδέας. Κατά βήθος, όλοι αυτοί οι μικροί μαθητευόμενοι του γνωστου και προφορικου λόγου, είνε μοσχόμαγκαι, κάμνουν ένα σωρόν ιστορίας εις τον δασκαλον, και αυτός αναγκάζεται να μαλώνη, να φωνάζη: επαναλαμβάνει τάς συμβουλάς έως ότου κουράζεται: όταν τελειώνη τό μάθημα είνε αποκαμωμένος... κάποτε είνε άρρωστος...

Ό δημοδιδάσκαλος λαμβάνει 900 φρ. τον χρόνον εις την άρχήν — και 2000 διαν γείνη πενήντα πέντε έτιών.

4.

Πρέπει να είνε ευχάριστος την Κυριακήν εις τον Παπών και την Δευτέραν εις τον κύριον Δήμαρχον. Τί δουλειά! Συχνά είνε σκλάβος δεμένος με δύο άλυσίδας, χωρίς να λογαριάσωμεν και τον Έπαρχον. Άνάμεσα από τάς άδικίας και

τάς βχδιουργίας πρέπει να τραθήξη τον δρόμον του ίσια. Λέγει εις όλους αυτούς τους μικρούς άγγίους, που λέγονται παιδιά, ότι ή άνταρσία είνε κακόν πράγμα και ή ύποταγή καλόν: ποια είνε οι βάσεις της κοινωνίας, τάς όποίας πρέπει να σεβώμεθ, ποια είνε τά ύαλωτά παράθυρα τά όποια δέν πρέπει να πετροβολώμεν. Τον εκτιμούν εις τά δημοτικά συμβούλια, εις τάς έθνικάς συνελεύσεις, εις τάς εφημερίδας: όταν όμιλούν διά τάς ύπηρεσίας του ύψώιου προς τον ουρανόν τά μάτια και τά χέρια και λέγουσι: «Ω ό δημοδιδάσκαλος!

Ό δημοδιδάσκαλος λαμβάνει 900 φρ. τον χρόνον εις την άρχήν — και 2000 διαν γείνη πενήντα πέντε έτιών.

5.

Ό δημοδιδάσκαλος ένυμφεύθη νέος. Έξωρισμένος με τάς ελπίδας του ανάμεσα εις γεωργούς, ήγάπησε πολύ, ως αντίσταθμισμα αναπληρώνον τά πράγματα τά όποια του έλειπαν. Άπέκτησε παιδιά, κάποτε παρά πολλά, και τώρα είνε γέρος και πλησιάζει εις την σύνταξιν, τον τάφον των ύπαλλήλων. Έν φ' κάμνει μάθημα ακούει τον ψωμάν να σταματά τό άμαζάκι του εις την θύραν και να φωνάζη: «ό ψωμάς!» Ό ψωμάς είνε ό άνθρωπος, τον όποϊον πρέπει να πληρώνης κάθε μήνα και να περιφρονής κάθε ήμέραν. Τώρα τά παιδιά έμεγάλωσαν και πρέπει να εύρουν ένα έπάγγελμα, να αποκατασταθούν — και πόσον στοιχίζουσι τά μεγάλα παιδιά! Τό μέλλον είνε σκοτεινόν!

Ό δημοδιδάσκαλος λαμβάνει 900 φρ. τον χρόνον εις την άρχήν — και 2000 διαν γείνη πενήντα πέντε έτιών.

A. K.

Έπί τη ευκαιρία της εσχάτως έορτασθείσης φιλολογικής πεντηκονταετηρίδος του κ. Άγγελου Βλάχου δημοσιεύομεν τό νεώτατον εκ των ποιητικων έργων αυτού. Είνε δέ τουτο εξαίρετος μετάφρασις εις δημοτικήν γλώσσαν του ποιήματος, τό όποϊον έγραψεν ό Γερμανός ποιητής Βίλδεμβρουχ εμπνευσθείς εκ του γηραιου Ύππου του Αυτοκράτορος Γουλιέλμου Α'. Η μετάφρασις του κ. Βλάχου εδημοσιεύθη κατά τό 1888 και εις τον «Έσπερον» της Δευψίας]. Σ.τ.Δ.

ΤΟ ΑΛΟΓΟ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΗΑ

[Έκ του Γερμανικου του Βίλδεμβρουχ].

Δέν έχεις σταύλο άκρικό και στολισμένο σπίτι, και με χοστάρι δροσερό γεμάτο τό παγγί σου; Μήνα και δέ σε πότισαν και νηστικό σ' αφήσαν; Σε νοιώθουνε σαν λαχταράς, σου δίνουσι σαν γυρεύεις; Πιές μου άλογο βασιλικό, πές μου άτι ζηλεμένο. — Με νοιώθουνε σαν λαχταρώ, μου δίνουσι σαν γυρεύω.

— Πές μου ἄλογο βασιλικὸ τ' εἶνε καὶ σὲ πικραίνει ;
Γιατὶ μοῦ στέκεσαι βουβό, γερμένο τὸ κεφάλι ;
Πές μου γιατί δὲν χλιμιντρᾶς, χαρούμενο σὰν πρῶτα,
ὅταν πηδοῦσες τὴν αὐγὴν περήφανο σ' τὸν κάμπο ;
Γιατὶ τὸ μάτι σου γοργὸ σὰν πρῶτα δὲν ἀστράφτει ;
Γιατὶ δὲν σεῖς τὴ χήτη σου καμαρωτὸ σὰν πρῶτα ;
— Δὲν χλιμιντρᾶ, δὲν χλιμιντρᾶ γιατί πονεῖ ἡ
[καρδιά μου.

Ὁ βασιλεὺς μὲ ξέγασε, ὁ ἀφέντης δὲ μὲ θέλει.
Τί τοῦκαμα καὶ μὲ ξεχνᾷ, καὶ μοναχὸ μ' ἀφίνει ;
Δὲ μὲ καθάλλικευεῖ πειά, καὶ πέρας' ἕνας χρόνος.
Σήμερα τὰ χαράμματα ἦρθαν κοντὰ μου πάλι.
Μὲ στόλισαν σὰν μιὰ φορὰ μὲ τὰ χρυσὰ στολιδία,
μοῦ βάλαν σέλλα κεντητὴ καὶ χάμουρα ἀσημένια,
χλιμιντρῖσα καὶ βρόττα : Ὡστὸ βασιλεὺς μὲ πάτε ;
Μ' ἐκύτταξε ἕνας γέροντας, σταυλίτης ἀσπρομάλλης,
ἐβόγκυζαν τὰ στήθια του, γερμίσανε τὰ μάτια,
καὶ μοῦ 'πε : Ναί, στὸ βασιλεὺς ἐγὼ ἦρθα νὰ σὲ πάω.
Καὶ πᾶμε πέρα, μακρὰ, σ' ἕνα φαροῦ σοκάκι.
Ἀγνάντεψα τοὺς ἀρχηγούς ποῦ πήγαιναν μαζί μας,
ὅταν βαροῦσε ἡ σάλπιγγα τραγοῦδῖ τοῦ πολέμου,
κ' ἐγὼ μὲ τὸν ἀφέντη μου περήφανο πηδοῦσα.
Ῥουθούσινα κ' ἐκύτταξα νὰ ἰδῶ τὸ βασιλεὺς μου
μὰ ἦρθαν ὅλοι, ὅλοι τους, μόνον αὐτὸς δὲν ἦρθε.
Κι' ἄκουσα ἀντάρτα μακρυνή, βουβή, φαρμακωμένη,
ὡσὰν νὰ πέφταν χῶματα, σὲ ἀνοιγμένο λάκκο,
κ' εἶδα ἕνα ἀμάξι νὰ περνᾷ ἀνάμεσα σ' τὸν κόσμο,
καὶ τὸ τραβοῦσαν ἄλογο ὀκτῶ μαυροντυμένα.
Ἀργά, μονά, λυπητερά βαροῦσαν ἡ καμπάναις,
καὶ μ' ἔβαλαν νὰ περπατῶ πίσω ἀπ' τὸ μαῦρο ἀμάξι.
Ἀπόμεινε ἄδεικ ἡ σέλα μου, καὶ κείνος δὲν ἐφάνη !
Καὶ πήγα ἀπὸ κοντὰ ἀργά, κ' ἀργὰ ἀργὰ πατοῦσα
χίλιοι δεξιά, χίλιοι ξερβιά, καὶ χίλιοι ἀπ' ὀπίσω,
χίλιαις χιλιάδες ἦτανε, κανεὶς λαλιὰ δὲν εἶχε,
κ' ἐμπρός μακρὰ, ἀτελειώτη τραβοῦσε ἡ μαῦρη στράτα.
Σ' τὴν πόρτα σὰν ἐφτάσαμε 'σταθήκη' ἀγριεμμένο.
— Χωρὶς τὸν καθάλλάρη μου δὲν πάω παραπέρα.
Εἰς τοὺς παλῆους καλοὺς καιρούς, 'σὰν ἔβγαίνα σ' τὸν
[κάμπο,

καμαρωτὸ σ' τὴ βάχη μου τὸ βασιλεὺς μου εἶχα.
Ἀνέμιζαν τὸν κορνιαχτὸ ψηλὰ τὰ πέταλά μου,
καὶ μιὰ φωνὴ χιλιόστομη ὀλόγυρα βροντοῦσε :
« Ἰκαλῶς τονε τὸν βασιλεὺς, » λέγαν τὰ παληκάρια.
« Καλῶς σὰς ἦδρα σὺντροφοῖν τοὺς ἀπαντοῦσε ὁ γέρος.
Καὶ τώρα πάλι, σήμερα, θὰ ξαναβῆ σὰν πρῶτα,
καὶ θὰ ρωτήσῃ καὶ θὰ εἰπῇ : — Ποῦ εἶνε τ' ἄλογο μου ;
καὶ θὰ κυττάξῃ γύρω του, γιὰ νὰ μὲ ἰδῇ, νὰ μ' εἴρῃ.
Ἀφῆστε νὰ σταθῶ ἐδῶ, νὰ τὸν ἀκαρτερέψω.
Τὰ χαλινάρια δάγκωσα, ἀγρίεψα ἀφρισμένο,
κι' ἀπὸ τὸ χέρι λύθηκα, ποῦ ἀγάλια μὲ τραβοῦσε.
Νά, κ' ὁ σταυλίτης ἔρχεται, τὴ χήτη μου χαϊδεύει,
καὶ μοῦ μιλεῖ, καὶ τρέχουνε τὰ δάκρυά του ποτάμι.
— Μὴ μοῦ ἀγριεύῃς ἔννοια σου, περήφανό μου ἄτι.
Ὁ βασιλεὺς, ὁ γέρος σου ἐδῶ κοντὰ σου εἶνε.
Τὸν ἐπνιζαν τὰ κλάμματα, δὲν εἶπεν ἄλλο λόγο,
καὶ τὸ κεφάλι γύρισε, καὶ μοῦ 'δειξε τὸ ἀμάξι.
Ἀργὰ τὸ ἀμάξι πήγαινε, κ' ὅλο μπροστὰ πηγαίνει.
Κι' ἀργὰ βαροῦν, βουβὰ βαροῦν μαζί του τὰ ταμπούρα.
Δὲν ξέρω πῶς, δὲ ξέρω τί μὲ σ' τὴν καρδιά μου μπήκε,
καὶ μοῦ 'κοψε τὰ ὑπάτα σὰν δίκωπο μαχαίρι.
Ὅλοι βουβοί, βουβὸ κ' ἐγὼ σ' τὴ μακρυνή τὴ στράτα,
ἐπήγα πάλι ἀπὸ κοντὰ, κ' ἀργὰ ἀργὰ πατοῦσα.
Ἔχω καὶ σταυλο ἀερικό, καὶ στολισμένο σπῆτι
καὶ μὲ χορτάρι δροσερὸ γεμάτο τὸ παχνί μου,
μὲ νοιώθουνε σὰν λαχταρῶ, μοῦ δίνουν σὰν γυρεύω.
Μὰ πῆστε μου, ὁ βασιλεὺς πότε θὰ νάρθῃ πίσω ;
Δὲ θὰ 'δῶ πειά, δὲ θὰ προβῆ ἀπ' τὸ ψηλὸ παλάτι ;
Σ' τὸ ἄλογό του τὸ πιτὸ δὲ θ' ἀνεβῆ σὰν πρῶτα ;

Δὲν ἔχετε φωνή, λαλιὰ ; ἐβουβαθήκατ' ὅλοι.
Τί κλαῖτε, κλαῖτε γύρω μου, τί κλαῖτε καὶ βογκάτε ;
— Σὼπ' ἄλογο βασιλικό, καὶ μὴ ρωτᾶς τί κλαίμε.
Δὲν τὸ τραβᾶς νὰ σοῦ τὸ ποῦν, δὲν εἶνε νὰ τὸ μάθῃς.
Τὴ χήτη τὴν περήφανη κρέμαστην κάτω, κάτω,
κι' αὐτὸ τὸ χῶμα ποῦ πατᾶς, μὴ σκάφτης μὲ τὰ νύχια.
Εἶν' ἄγιο χῶμα, καὶ βαθεῖα σκεπάζει πεθαμένους.
Τὸν πεθαμένο μὴ ξυπνᾶς ; κουράστη καὶ κοιμάται.

ΑἴΓΕΛΟΣ ΒΛΑΧΟΣ

ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟΝ¹

[Κατὰ τὸν φιλόσοφον Γκυγιώ.]

Ἐν τῷ παιδίῳ πρόκειται νὰ δημιουργήσωμεν
τὸ ἠθικὸν ὄν, τὸ σκεπτόμενον καὶ αἰσθανόμενον
καὶ ὅπως οὐδεὶς ἀξιοῖ ν' ἀφήσῃ εἰς αὐτὸ τὴν
ἀνακάλυψιν (καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι θὰ ἦδύ-
νατο) τῶν θεμελιωδῶν νόμων τῆς ἐπιστήμης,
ἐπίσης οὐδεὶς πρέπει νὰ ἐλπίζῃ ὅτι τοῦτο θὰ
κατορθώσῃ μόνον καὶ δι' ἑαυτοῦ νὰ φθάσῃ εἰς ὅλα
τὰ ὑψηλὰ συναισθήματα· πρέπει νὰ τὸ ὀδηγή-
σωμεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον μέχρις αὐτῶν· πρέπει
νὰ γνωρίσωμεν εἰς τὸ παιδίον ὄχι μόνον τὰς
ἀνακαλύψεις καὶ τὰς ἐπιστημονικὰς κατακτήσεις
ἀλλὰ καὶ τὰς ἰδεώδεις τάσεις, ἐκ τῶν ὁποίων
κατ' οὐσίαν ἐγεννήθη ἡ ἐπιστήμη.

Πρὶν ὀμιλήσωμεν εἰς τὸν νοῦν, πρὸ πάντων
εἰς τὸν νοῦν παιδίων, καὶ ἐφήθων ἀκόμη, εἶνε
ἀνάγκη νὰ ὀμιλήσωμεν εἰς τὴν καρδίαν, εἰς τὴν
φαντασίαν, εἰς τὰς αἰσθήσεις· καὶ διὰ νὰ ἰδῇ ἡ
φαντασία, πρέπει νὰ περιβληθῶσι πάντα μορφήν
καὶ χρῶμα. Καὶ αὕτη ἡ καρδία ἔχει ἀνάγκην νὰ
φωτισθῇ ὑπὸ τῶν ὀφθαλμῶν. Οὕτω τὸ μικρὸν
παιδίον ἀδυνατοῦν νὰ λάβῃ ἀντίληψιν τῶν φρον-
τιδῶν ὧν εἶνε ἀντικείμενον, λαμβάνει οὐχ ἤττον
συναίσθησιν τῆς μητρικῆς στοργῆς ἀπὸ τὸν αἰφί-
διον γλυκασμὸν τοῦ ἐπ' αὐτοῦ προσηλουμένου
βλέμματος, ἀπὸ τὴν κίνησιν τοῦ βραχίονος τὴν
περιβάλλουσαν, ἀπὸ τὸν τόνον τῆς φωνῆς, ὅστις
φαίνεται θέλων νὰ τὸ νανυρῶσῃ ἀκόμη· ἡ μη-
τρικὴ στοργὴ ἐγείνειν ὄρατὴ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς
ὅπως καὶ εἰς τὴν καρδίαν· καὶ ἐδῶ ἐγκείται ἡ
ποίησις τῆς μητρικῆς στοργῆς. Ἴδιον τῆς ποιή-
σεως εἶνε ἡ ὑπερχειρίσις, ὅπως καὶ αὐτῆς τῆς
στοργῆς, νὰ ὑπερβαίνῃ τὰς αἰσθητὰς μορφὰς διὰ
τῶν ὁποίων ἐκδηλοῦται, νὰ καταλείπῃ τὴν προ-
αίσθησιν ἀορίστου τι ὡς ἐπέκεινα. Ὁ ποιητὴς ὁμοι-
άζει πρὸς τὸν γλύπτην. Ἡ σμίλη γλύφει τὸ μάρ-
μαρον οὐχὶ διὰ νὰ ἐγκλείσῃ ἐν αὐτῷ τὴν ἰδέαν,
ἀλλὰ μᾶλλον διὰ νὰ τὴν γεννήσῃ ἐν τῷ ἀκινήτῳ
μαρμάρῳ καὶ νὰ τὴν ἐξαγάγῃ ἐξ αὐτοῦ· ἐπ'
ὅσον τὸ ἀγαλμα ἐκθρόσκει ἐκ τοῦ λιθίνου ὄγκου,

¹ Συνέχεια ἴδε σελ. 21.

καὶ τὰ περιγράμματα διακριβοῦνται καὶ τὰ χα-
ρακτηριστικὰ λαξέονται, ἢ ἐκφρασις — αὕτη ἡ
ἀποτελοῦσα τὴν ζῶην καὶ τὴν πραγματικότητα —
φαίνεται ἐκθρόσκουσα συγχρόνως· ἐπιτρέχει καὶ
γοργκινεῖται ὡς ἀκτὶς φωτεινὴ καὶ ἀσύλληπτος,
ἐπὶ τῆς ἀδρανοῦς αὐτῆς ὕλης, ἐξ ἧς ἐκπορεύεται,
ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν αὐτῶν μορφῶν, τὰς ὁποίας
ὑπερεξακοντίζει, προβαλλομένη ὑπ' αὐτῶν μέχρι
τῶν ὀφθαλμῶν μας, μέχρι τῶν καρδιῶν μας,
μέχρι τῶν μυχιαιτάτων ἡμῶν.

Ἡ ποίησις εἶνε ἐτι ἐκφραστικώτερα· δι' αὐτῆς
ἡ ἔννοια τῶν λέξεων γίνεται εὐρύτερα, αἱ εἰκό-
νες ἀνέρχονται μέχρι τοῦ συμβόλου· ὡς λέγουσα
πολλὰ καὶ πολλὰ ἀφίνουσα νὰ μαντευθῶσιν, εἶνε
προσιτὴ εἰς πάντα τὰ πνεύματα τὰ γενικώτερα
ὡς καὶ τὰ ὠριμώτερα, τὰ ὁποῖα τὴν ἐννοοῦσι
κατὰ τὸ μέτρον αὐτῶν. Ἐρημνευομένη ἐν τῇ
βαθυτάτῃ αὐτῆς ἔννοια μᾶς φαίνεται ὡς κάτο-
πτρον, ἐν ᾧ ἀντανακλῶνται καὶ συγχέονται ἐν
μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ εἰκόνι καὶ ὅσα οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν
ἐξώθεν αἰσθάνονται καὶ ὅσα ἡ σκέψις ἡμῶν προ-
αισθάνεται, μαντεύει περὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ
κατὰ τὸ φαινόμενον κεκλεισμένου κόσμου. Ἄς
διδάξωμεν λοιπὸν τὰ τέκνα μας νὰ γνωρίσωσι,
νὰ ἐννοῶσι πρὸ πάντων τὴν ποίησιν αὐτῆν, πρὸς
τὴν ὁποίαν ἐν πάσῃ ἡλικίᾳ τῆς ζωῆς ἐπα-
νερχόμεθα τοσάκις, ὅπως ζητήσωμεν παρ' αὐτῆς
ἄλλοτε μὲν τὴν λήθην, ἄλλοτε δὲ τὴν ἐλπίδα.

Αἱ αἰσθητικαὶ ἰδιότητες εἶνε ἐκ τῶν μάλιστα
μεταδιδομένων κληρονομικῶς· συμφέρον ἡμῖν
λοιπὸν εἶνε νὰ διατηρήσωμεν αὐτὰς καθαρὰς καὶ
νὰ τὰς ἀναπτύσωμεν ἀκαταπαύστως. Ὁ ἀρ-
χαῖος Ἕλληνας ἐγεννήτο ὅζῳ ἔχων τὸ βλέμμα καὶ
τὸ οὖς, τὰ πλεονεκτήματα δὲ ταῦτα ἔχει ἔμφυτα
καὶ ὁ Γάλλος. Πράγματι, τὰ αἰσθήματα καὶ τὰ
συναισθήματα κέκτηνται θεμελιώδη σημασίαν
ἐν τῇ αἰσθητικῇ. Ἄλλ' ἡ τελειοποίησις, ἡ ἀπο-
λέπτυνσις τῶν αἰσθήσεων καὶ τῶν συναισθημά-
των, εἶνε ἰδιότητες μεταβιβαζόμεναι διὰ τῆς
ροκληνομικότητος. Δυνατὸν ὅμως καὶ νὰ ἐξαφανι-
σθῶσιν· ἂς φροντίσωμεν λοιπὸν νὰ μὴ ἀπολεσθῇ
τοιαύτη κληρονομία διὰ τῆς παραμελήσεως τῆς
αἰσθητικῆς ἀγωγῆς.

Εἰς τὸ ζήτημα : « Αἱ καλαὶ τέχναι εἶνε ἀνα-
γκαῖαι εἰς τὸν λαόν ; » οἱ παιδαγωγοί, παρατη-
ρεῖ ὁ Τολστόης, διατάζουσι συνήθως καὶ περιπλέ-
κουσι τὰς ἀπαντήσεις των (μόνος ὁ Πλάτων ἐξέ-
φρασε διαρρήδην τολμηρῶς καὶ ἀρνητικῶς τὴν
γνώμην του). Λέγουσι : — Πρέπει, ἀλλὰ μετὰ
τινων ἐπιφυλάξεων· εἶνε ἐπιβλαβὲς εἰς τὴν κοι-
νωνικὴν τάξιν τὸ νὰ ἔχωσι πάντες τὴν δύναμιν
νὰ γείνωσι καλλιτέχναι. Λέγουσι : — Τέχναι
τινὲς εἶνε ἀδύνατον νὰ ὑπάρξωσιν ἐν τινι περι-
ωπῇ εἰμῇ μόνον ἐν ὠρισμένῃ κοινωνικῇ τάξει.
Λέγουσιν : — Αἱ τέχναι δέον νὰ ἔχωσι τοὺς ἀπο-
κλειστικούς θεράποντάς των, περὶ ἐν καὶ μόνον

συγκεντροῦντες τὴν προσπάθειαν αὐτῶν. Λέγου-
σιν : — Αἱ μεγάλοι ἰδιοφυεῖς πρέπει νὰ ἔχωσι τὴν
δύναμιν νὰ ἐξέλθωσι τοῦ λαϊκοῦ περιβάλλοντος
διὰ νὰ παραδοθῶσιν ὀλόκληροι εἰς τὴν τέχνην.
— Ὁ Τολστόης συμπεραίνει ὅτι πάντα ταῦτα
εἶνε ἐσφαλμένα.

Φρονεῖ ὅτι ἡ ἀνάγκη τῆς καλλιτεχνικῆς ἀπο-
λαύσεως καὶ ἡ λατρεία τῆς τέχνης ἐνυπάρχουσιν
ἐν παντὶ ἀνθρωπίνῳ ὄντι, ἀνεξαρτήτως φυλῆς
καὶ κοινωνικῆς τάξεως, ὅτι ἡ ἀνάγκη αὕτη εἶνε
νόμιμος καὶ δέον νὰ πληρωθῇ. Ὑψῶν δὲ τὴν
ἀρχὴν αὐτὴν εἰς ἀξίωμα, προσθέτει ὅτι ἂν ἡ καλ-
λιτεχνικὴ ἀπόλαυσις καὶ ἡ παγκόσμιος καλλιέρ-
γεια τῆς τέχνης ἐμφάνισσι δυσάρμοστά τινα καὶ
παρόχρδα, αἰτία εἶνε ὁ χαρακτήρ καὶ αἱ τάσεις
τῆς τέχνης ἡμῶν· ἀπρέπει νὰ παράσχωμεν εἰς τὴν
νέαν γενεάν τὰ μέσα νὰ φιλοτεχνήσῃ τέχνην
νέαν κατὰ τὴν μορφήν καὶ τὴν οὐσίαν». Ἐκα-
στον παιδίον τοῦ λαοῦ ἔχει τὰ αὐτὰ δικαιώματα,
τί λέγω, ἔχει μεγαλειότερα δικαιώματα εἰς τὴν
ἀπόλαυσιν τῆς τέχνης παρὰ ἡμεῖς, τὰ τέκνα
προνομιούχου τάξεως, τοὺς ὁποίους δὲν κατα-
θλίβει ἡ ἀνάγκη τοῦ ἐπιβαλλομένου μόχθου,
ἡμεῖς τοὺς ὁποίους περιβάλλουσιν ὄλαι αἱ ἀνέ-
σεις τοῦ βίου. α· Ἐκ τῶν δύο τὸ ἕτερον προσ-
λέγει ὁ Τολστόης· ἡ αἱ τέχναι ἐν γένει εἶνε
ἀνωφελεῖς καὶ ἐπιβλαβεῖς, τὸ ὁποῖον εἶνε ὀλιγώ-
τερον παράδοξον παρ' ὅσον φαίνεται ἐκ πρώτης
ὄψεως, ἢ ἕκαστος, ἀνευ διακρίσεως τάξεως καὶ
ἐπαγγέλματος, ἔχει δικαίωμα εἰς τὴν τέχνην.
Τὸ νὰ ἐρωτῶμεν ἂν τὰ παιδιά τοῦ λαοῦ δικαι-
οῦνται νὰ κοινωνήσωσι τῆς τέχνης εἶνε ὡσεὶ ἠρω-
τῶμεν ἂν τὰ παιδιά τοῦ λαοῦ ἔχωσι τὸ δικαί-
ωμα νὰ τρώωσι κρέας, δηλαδή ἂν ἔχωσι τὸ δι-
καίωμα νὰ πληρῶσι τὰς ἀνάγκας τῆς ἀνθρωπί-
νης αὐτῶν φύσεως.

— « Ὅχι. Τὸ ζήτημα δὲν ἐγκείται ἐνταῦθα·
τὸ ἐνδιαφέρον εἶνε νὰ γνωρίζωμεν, ἂν τὸ κρέας
(τὸ ὁποῖον προσφέρουμεν ἢ ἀρνούμεθα εἰς τὸν λαόν),
εἶνε καλόν· ὁμοίως, μεταδίδων εἰς τὸν λαόν
γνώσεις τινὰς εὐρισκομένας ἐν τῇ ἐξουσίᾳ μου,
καὶ παρατηρῶν τὴν ὀλεθρίαν αὐτῶν ἐπ' αὐτοῦ
ἐπίδρασιν, συνεπέρανα ὄχι ὅτι ὁ λαὸς εἶνε κακὸς
διότι δὲν ἀποδέχεται τὰς γνώσεις ταύτας, ὄχι
ὅτι δὲν τὰς ἀποδέχεται καὶ τὰς χρησιμοποιοεῖ δι'
ἐλλείψιν ἐπαρκούς μορφώσεως, ἀλλ' ὅτι εἶνε κα-
καί, ἀνόηστοι καὶ ὅτι πρέπει, τῇ βοήθειᾳ τοῦ
λαοῦ, νὰ φιλοπονήσωμεν νέας γνώσεις, ἀρμοζού-
σας εἰς πάντας, εὐγενεῖς καὶ λαόν. Συνεπέρανε
ὅτι τοιαῦται γνώσεις, τοιαῦται τέχναι ὑφίσταν-
ται μεταξύ ἡμῶν χωρὶς νὰ φαίνονται εἰς ἡμᾶς
ἐπιβλαβεῖς, ἀλλ' ὅτι δὲν δύναται νὰ ζήσῃσι
μεταξὺ τοῦ λαοῦ, καὶ φαίνονται ὅτι τὰ βλά-
πτουσι, μόνον καὶ μόνον διότι αἱ γνώσεις αὗται,
αἱ τέχναι αὗται δὲν εἶνε ἐν γένει αἱ ἀπαιτούμε-
ναι καὶ ἀρμοζούσαι· ζῶμεν ἐν τῷ περιβάλλοντι

τούτω μόνον και μόνον διότι είμεθα διεφθαρμένοι, έντελώς όμοιοι προς τους ανθρώπους, οίτινες άτιμωρητεί καθήμενοι επί πέντε ώρας έντός των μισμαμάτων του έργοστασίου ή του πανδοχείου, δέν ένοχλούνται υπό αυτού του άέρος του θανάτουτος νέηλυν έπισκέπτην.

Θλ διαμαρτυρηθώσι πολλοί:—Πίτος είπεν ότι αί γνώσεις και αί τέχναι της νοήμονος ήμωv τάξεως είνε ψευδείς; διατί, έπειδή δέν τάς αποδέχεται ό λαός, συμπεραίνετε ότι είνε ψευδείς; Πάντα ταύτα τά ζητήματα λύονται άπλούστατα. Διότι ήμεις είμεθα χιλιάδες και εκείνοι είνε εκατομμύρια. Το δέ μέχρι χυδαιότητος άποτριφθέν πράδοζον ότι ή κατανόησις του ωραίου άπαιτεί προπαρασκευήν τινα, ποίος τό είπε, διατί, τί τό άποδεικνύει; Είνε ύπεκφυγή όπως εξέλθωμεν της άδιεξόδου όπου μάς έστρώμαζε τό ψυδές της άπόφωσις ήμωv, τό προνόμιον της άποκλειστικής μιās τάξεως τέχνης. Διατί τό κάλλος του ήλιου, τό κάλλος της ανθρώπινης μορφής, τό κάλλος λαϊκού ήσματος, τό κάλλος του έρωτος και της θυσίας είνε προσιτά εις πάντας και δέν άπαιτούσι προπαρασκευήν;

—Διότι ήμεις είμεθα χιλιάδες και εκείνοι είνε εκατομμύρια; λέγει ό Τολστόη. "Αν δέν ήνε τούτο ό λόγος του ίσχυροτέρου, είνε τουλάχιστον τό δίκαιον των περισσοτέρων. "Α θεωρώμεν ως έσφαλμένον ότι ή πλειονότης των ανθρώπων δέν κατορθώνει να ίδη και να έννοήση, δέν όμοιάζομεν όλίγον προς τους συγχρόνους του Χριστοφόρου Κολόμβου, οίτινες ήρνήθησαν την ύπαρξιν της "Αμερικής; Πρέπει ν' άρνηθώμεν να πιστεύωμεν εις τά άστρα, τά όποια οί όφθαλμοί μας δέν διακρίνουσι πλέον; Βεβαίως ό Τολστόη έχει δίκαιον λέγων, ότι έν τη συγχρόνω τέχνη ύπάρχουσι νοσηρά τάσεις, τάς όποιās πράγματι ύποδεχόμεθα μόνον και μόνον διότι συνειθισαμεν αυτάς, και τάς συνειθισαμεν τόσον ώστε δέν έμποιεί εις ήμās έντύπωσιν τό μισματικόν αυτών.

Ό Τολστόη όνειροπολεί μίαν μεγάλην τέχνην λαϊκήν, πλησιέστατα προς την φύσιν, άπλην και ύψηλήν, ύγιή όπως ό άνήρ και τό φώς, άνευ της έπιτηδεύσεως, των λεπτοτήτων, του ασθενικού χαρακτήρος των τεχνων ήμωv. Είνε ωραίον όνειρον και καλόν είνε να όνειροπολήσωμεν αυτό ή περισσότερος λεπτότης δέν άποτελεί βάθος, ή δέ τέχνη θα κερδίση πάντας, εάν, ένμέρει τουλάχιστον, ήνε προσιτή εις πάντας, τείνη προς τό σύνολον. "Αλλ' αν θέλωμεν να καταδικάσωμεν παν ό,τι δέν προσπίπτει καταφανώς εις τους όφθαλμούς πάντων όπως τό ήλιακόν φώς, περιορίζομεν την τέχνην. Ούδαμώς είνε δυνατόν, ό,τι περισκεμμένη διανόησις βαθμηδόν ένόησε και εξέφρασε, να κατανοηθί διά μιās υπό των άπλουστέρων εξ ήμωv. Πρέπει να

διανύση τις ίδιους ποσί την όδον ήν έχάραζαν άλλοι, όπως δυνηθί να παρακολουθήση αυτους ή καλλιτεχνική άγωγή του βλέμματος αρχίζει εις τά μικρά παιδία διά μόνης της διακρίσεως των χρωμάτων άφ' ου αρχίζει τόσον ένωρίς, εις λόγος περισσότερο να συνεχισθί βραδύτερον.

Ό Τολστόη διά να άποδείξη τους ίσχυρισμούς αυτου παραβάλλει άδίκως τό καλλιτεχνικόν κάλλος προς τό ήθικόν κάλλος. "Αν ήνε αληθές ότι έκαστος δύναται να έννοήση τό μύχιον κάλλος του έρωτος και της θυσίας, αίτία τούτου είνε ότι τό ήθικόν κάλλος εκπορεύεται εξ αυτης της καρδίας του ανθρώπου όπως ακτινοβολήση προς τά εκτός, ένφ τό κάλλος των πραγμάτων, όπως γείνη αντιληπτόν, πρέπει να έπιστρέψη ούτως είπειν εις την καρδίαν, να επανέλθη διά της συγκινήσεως τό έν είνε εύθες εξ αρχής ίδικόν μας, τό δεύτερον μέλλει να γείνη. Ναι, όλοι βλέπομεν τον ήλιον, αλλά όλοι τον θαυμάζομεν οσαίτως; Είνε παραδοξολογία να δυσχυρισθί τις ότι ουδεμία μύησις άπαιτείται διά την αντίληψιν και αυτης της άπλης και φυσικής τέχνης τούτου δυστυχώς έννοούσι τελευταίον. Οί πιστεύοντες ότι τά παιδία και ό λαός (τό σύνολον αυτό των δυστυχων μεγάλων παιδιων) δέν θα ευχαριστηθώσι περισσότερο εκ ζωηράς χρωμολιθογραφίης ή εις ωραίας εικόνας, εκ της σκιρτικτικής και χορευτικής μουσικής; τετραχόρου παρά εξ ήσματος άπλου και υπερόχου, ώθούσι την αγάπην του λαου μέχρι συγκινητικής τυφλώσεως.

Τις θα παράσχη εις ήμās τέχνην μεγάλην συγχρόνως και λαϊκήν, τέχνην αληθώς κλασικήν και έντελώς παιδαγωγούσαν; "Εν τω μεταξύ ως ζητήσωμεν έν τεις καλλιτεχνικίς ήμωv έργοις τά υγιέστερα, άπλούστερα μέρη όπως προσαγάγωμεν αυτά εις την αντίληψιν των πάντων. "Ισως μεθ' όλας τάς τέχνας ήμωv της παρακμής, θα ιδωσιν οι άνθρωποι ν' αναδρασθήση, πράγματι, νέα και ζωντανή τέχνη, ήτις θα ήνε μία των μορφων της παγκοσμίου θρησκείας.

"Αν ήνε αληθές, λέγει ό Ραβαισσόν, ότι εις τά παιδία και πρό πάντων εις τά του λαου, ή φαντασία προτρέχει του λογικου, δέν συνάγεται όχι μόνον ότι έπρεπε να όρισθί διά την καλλιέργειαν της φαντασίας, έν τη στοιχειώδει παιδεύσει, θέσις μη ύπάρχουσα μέχρι του νυν, αλλά και ότι ή καλλιέργεια αυτη έπρεπε να προτιμηθί πάσης άλλης. Είνε σπουδαιότατον, πράγματι, τό να διαθέσωμεν πάσαν ένέργειαν έν τη γενέσει αυτης, πρό πάντων όταν πρόκηται περί εκείνης, ήτις επεκλήθη τρελλοκοικουρά. Εισάγοντες τάξιν εις τάς ιδέας, προπαρασκευάζομεν την κρίσιν, ανοίγομεν τον δρόμον εις τό λογικόν. Πρά τεις μεταγενεστέροις, ή τέχνη έν τη γενικωτάτη αυτης έννοίη, ένέχει ακόμη σημασίαν τινά ως προς την άγωγήν των άνωτέρων τάξεων

δέν συμβαίνει όμως τό αυτό ως προς την άγωγήν των κατωτέρων τάξεων. άλλ' οι παιδες και οι έφηβοι πάσης τάξεως έπρεπε ν' ανατραφώσιν *in hymnis et canticis*: «ούτως οι νέοι παρά τεις αρχαίαις πρό παντός εξετρέφοντο έν ποιήσει θρησκευτική συγχρόνως και πατριωτική, και έν τέχνη εκπορευμένη εκ των αυτων πηγων, εκτρεφόμενη ούτω πρό παντός έν τη λατρεία του ύψιστου κάλλους. Διατί ή νεωτέρα άγωγή άντι να κυριευθί σχεδόν καθ' ολοκληρίαν από την δθθεν ωφεληματικήν αρχήν την εγκρατείαν, εξ ου αί άλλαι έπρεπε να λάθωσιν ώθησιν, διά τί να μη εμπνευσθί ως προς τούτο εκ της αρχίας ποριδσεως; "Ας προσθέσωμεν ότι διά τούτου θα έλυετο τό μέγα πρόβλημα, του όποιου τά νεώτερα παιδαγωγικά συστήματα από του Ρουσω και του Πισταλόστη παρέσχον ανεπαρκή λύσιν, δηλαδή τό ζήτημα πώς να κινήσωμεν τό ένδιαφέρον του παιδιου προς την σπουδή και ίδια του παιδιου των δημοτικων σχολειων.» "Ο Ραβαισσόν είπεν ότι τό κάλλος είνε ή λέξις του σύμπαντος προσθέτει δε μετά μεγαλειτέρας αληθείης ότι ατό κάλλος είνε ή λέξις της άγωγής.»

Μή άνγυχοούντες, όπως ό άνωτέρω συγγραφεύς, περί των συνεπειων, τάς όποιās δύναται να έχη έν τεις σχολείοις εργασία καθαρώς χειροτεχνική, φρονούμεν ότι τό είδος τούτο της εργασίας, τό ένασκούμενον επί της ύλης, έχει ανάγκη να συμπληρωθί διά του συναισθήματος και της μελέτης της μορφής, διά της αισθητικής. Εις πάντα τά επαγγέλματα και εις πάσας τάς περιστάσεις του βίου χρησιμεύει ό,τι ό Λεονάρδος δά Βίντσι απέκλειε όρθην κρίσιν του όφθαλμου· «ό όφθαλμός, πράγματι, είπεν ό μέγας ούτος διδάσκαλος, εφεύρεν όλας τάς τέχνας, από της αστρονομίας μέχρι της θαλασσοπλοίας, από της ζωγραφικής μέχρι της λεπτουργικής και της κλειθροποιίας, από της αρχιτεκτονικής και της υδραυλικής μέχρι της γεωργίας.

"Η ίχνογραφία και τό ήσμα είνε κατ' εξοχήν λαϊκά τέχνη, δυνάμεναι ήττον των άλλων ν' άπεμακρυνθώσιν από την φύσιν. Θα είπωσι:— "Αν ύπάρχη ανάγκη να διδαχθί έν τω δημοτικω σχολείο ή ίχνογραφία, θα διδαχθί πάντως ή τεχνική ίχνογραφία, ή δυναμένη να εφαρμοσθί εις τον βίου, ή ίχνογραφουσα τό άροτρον, μίαν μηχανήν, έν κτίριον, ή ίχνογραφία ή θεωρουμένη ως βοήθος της γραμμικής ίχνογραφίας.

— "Η πείρα, άποκρίνεται δικαίως ό Τολστόη, κατέδειξε τό ματαιόστολον και τό άδικο του τεχνικου τούτου προγράμματος. «Οί πλείστοι των μαθητων μετά τρίμηνον τοιαύτην ίχνογραφίαν περιωρισμένην εις μόνας τάς τεχνικās εφαρμογās, ούδαμώς δε αναπαράγουσαν μορφās, ζώα, τοπεία, αηθίζον σχεδόν επί τέλους την αντι-

γραφην των τεχνικων αντικειμένων, και τόσον ίσχυρά ήτο έν αυτοις ή ανάγκη της κολλιτεχνικής ίχνογραφίας, ώστε κατεσκευάζον τετράδια, εις τά όποια κρυφώς ίχνογράφουν ανθρώπους, ήππου τρέχοντες», εκαστον παιδιον αισθάνεται έν ευτω τό όρμήφυτον της ανεξαρτησίας, τό όποιον θα ήτο όλέθριον ν' αποπνιζόμεν έν οιαδήποτε διδασκαλία, και τό όποιον ένταυθα εκδηλούται πρό πάντων διά της άγανακτήσεως κατά της αντιγραφής των ύποδειγμάτων. "Αν ό μαθητής δέν μάθη άπ' αυτου του σχολείου να δημιουργή άφ' ευτου, θα μιμηται πάντοτε έν τω βίω, διότι άφ' ου μάθωσι ν' αντιγράψωσι, πολυ όλίγοι είνε ικανοί να εφαρμόσωσι μόνον τάς κτηθείσας γνώσεις των. "Τηςωv πάντοτε έν τη ίχνογραφία τάς φυσικās μορφās, διδωv αλληλοδιαδόχως προς ίχνογράφην ποικιλώτατα αντικείμενα, ως παραδείγματος χάριν φύλλα χαρακτηριστικου σχήματος, άνθη, έπιτραπέζια σκευή, εργαλεία, έπρόσπίθου ναποφύγουv τό τετριμμένον και την έπιτηδευσιν. Διά της μεθόδου ταύτης ύπερ τους τριάκοντα μαθητάς, εις τινας μήνας, έμαθον αρκετά θεμελιωδώς να αντιλαμβάνονται τάς γραμμικās σχέσεις έν ταις μορφαίς και τεις ποικίλοις αντικειμένοις και να παράγωσι τάς μορφās ταύτας διά γραμμων ευκρινων και ακριβων. "Η όλως μηχανική τέχνη της γραμμικής ίχνογραφίας αναπτύσσεται όλίγον κατ' όλίγον ώ, άφ' ευτης.» "Ο Λεονάρδος δά Βίντσι ήθελεν επίσης ν' αρχίζει ή ίχνογραφία διά της μελέτης και της ύποδείξεως των μορφων, αιτινες έχουσι μείζονα χαρακτήρα και κάλλος. Αυται δε δέν είνε αί γεωμετρικαί μορφαί.

"Η μουσική πρέπει να καταστή ή κατ' εξοχήν λαϊκή τέχνη, ή μεγάλη ψυχαγωγία, ήτις άπκαλλάττουσα ήμās των υλικων μεριμωνων, αναπτύσει την συμπάθειαν και την κοινωνικότητα. Διά της έν κοινω μουσικής πάλλονται από κοινου πάσαι αί καρδίαι, όπως δονούνται πάντα τά όργανα, τᾶσαι αί φωναί. "Η συναυλία είνε ιδεώδης κοινωνία εις ήν μεταφερόμεθα, ένθα πραγματοποιείται ή συμφωνία και ή αρμονία, όπου ή ζωή καθίσταται θεία συμπάθεια. Δέν κατενόηθη ακόμη επαρκώς πόσον σπουδαίον είνε ν' αναπτυχθί τό μουσικόν συναισθημα, τόσον φυσικόν εις πάντας, και να οδηγηθί βαθμηδόν ό λαός εις την αγάπην της σπουδαίας και ωραίας μουσικής, της ήθικοποιούσης διά της εξυψώσεως του χαρακτήρος. Αί στρατιωτικαί μουσικαί και αί εξαρτώμεναι εκ της κεντρικής εξουσίας έχουσι παιδευτικήν αποστολήν, ήτις ούτε να λησμονηθί ούτε να παραμεληθί πρέπει. "Η μουσική άλλως είνε μία των σπανίων τέρψεων τάς όποιās δύνανται ν' απολαύσωσιν από κοινου πάσαι της κοινωνίας αί τάξεις, καθίσταται λοιπόν δεσμός καθολικής συμπάθειας.

Αί πλαστικά τέχνη εἶνε ἀναμφιβόλως ἤττον προσιτά τῆς μουσικῆς καὶ τῆς ποιήσεως. Δὲν ὑπάρχει ἐν τούτοις ἀποχρῶν λόγος νὰ παραμελήσωμεν τὴν καλλιτεχνικὴν ἀγωγὴν τῶν παιδίων καὶ εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν ἀκόμη. Ἐν ἑλλείψει αὐτῶν τούτων τῶν μνημείων, τὰ ἐκμαγεῖα τῶν μουσείων, αἱ εἰκόνες καὶ αἱ φωτογραφίαι, τόσον ἀφθονοὶ καὶ ποικίλοι, σήμερον, ὁμιλοῦσιν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς· τέλος μετὰ τινα προπαρασκευὴν δὲν εἶνε δυσχερὲς εἰς τὸν διδάσκαλον νὰ σχολιάσῃ αὐτά, νὰ ἐξάρῃ τὰς λεπτομερείας καὶ τὸ σύνολον. Διὰ καταλλήλου μνήσεως τὸ παιδίον δύναται ἐπαρκῶς νὰ αἰσθανθῇ καὶ τῆς γλυπτικῆς τὰ ἔργα.

Σ'.

Μετὰ τὴν ἠθικὴν, ἀστικὴν καὶ αἰσθητικὴν ἀγωγὴν ἃς ἐξετάσωμεν τὴν διανοητικὴν διδασκαλίαν τὴν παρεχομένην ἐν ταῖς σχολαίαις. Ἐν Γαλλίᾳ τὰ προγράμματα τῆς στοιχειώδους παιδείας περιλαμβάνουσι σήμερον, τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν γραφὴν, τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς γαλλικῆς φιλολογίας· τὴν γεωγραφίαν, ἰδίως τῆς Γαλλίας μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, πρακτικὰς τινὰς γνώσεις τοῦ δικαίου καὶ τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας, στοιχεῖα φυσικῆς ἱστορίας, φυσικῆς καὶ μαθηματικῶν· ἐφαρμογὴν αὐτῶν εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν υγιεινὴν, εἰς τὰς βιοτεχνίας· χειροτεχνίας καὶ τὴν χρῆσιν τῶν ἐργαλείων τῶν κυριωτέρων ἐπαγγελημάτων· στοιχεῖα ἰχθυογραφίας, πλαστικῆς καὶ μουσικῆς, γυμναστικῆς καὶ στρατιωτικῆς ἀσκήσεως. Ἡ πολιτεία ἀξιοῦσα παρὰ τῶν παιδίων νὰ μάθωσι καὶ κατανησῶσι τσαῦτα πράγματα συγχρόνως, ἀποτρίβει διὰ προώρου ἐντάσεως τὰ λεπτοφυῆ ἐλατήρια τοῦ παιδικοῦ πνεύματος καὶ ὑπόκειται εἰς τὸν κίνδυνον νὰ ἐξασθενήτῃ ταυτοχρόνως τὴν τε διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν ἐνέργειαν.

Τὸ φιλολογικόν, γραμματικόν, ἱστορικόν καὶ ἐπιστημονικόν μέρος ὑποβάλλει τὰ σχολεῖα ἡμῶν εἰς τὸ σύστημα τὸ ὁποῖον οἱ Ἄγγλοι καλοῦσι *gramming*. Μεγάλην τάχα πρόδοον συνετελέσαμεν ἂν ἐγεμίσαμεν τὰς κεφαλὰς διὰ γεγονότων, χρονολογιῶν, λέξεων, τύπων; Ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ παιδίου δὲν λείπουσιν αἱ λέξεις ἀλλ' αἱ ἰδέαι· ἰδέαι λοιπὸν πρέπει νὰ παράσχωμεν εἰς αὐτά. Δυστυχῶς ἡ ἐπίδειξις πολυγλωσσίας καταπλημμυρεῖ τὰ πάντα, καὶ αὐτὴν ἔτι τὴν γραμματικὴν, ἐν ταῖς σχολαίαις. Ἄς φυλάξωμεν διὰ τὴν μέσσην καὶ μάλιστα διὰ τὴν ἀνωτέραν παιδεύσιν τὰ ἱστορικὰ σχόλια, τὴν συγκριτικὴν γραμματικὴν, τὴν λεξικολογίαν καὶ τὴν φωνητικὴν. Ἄς μὴ ἐπιβαρύνωμεν καὶ τοὺς διδασκάλους καὶ τοὺς μαθητὰς αὐτῶν διὰ θεωριῶν ἀχρηστων εἰς αὐτούς.

Ἐν τῷ δημοτικῷ σχολεῖῳ ὡς καὶ ἐν τῷ γυ-

μνασίῳ ἡ ἐπιστημονικὴ διδασκαλία μεταβάλλεται εἰς ἀπλὴν μνημονικὴν ἐναποθήκευσιν, ἐν ᾧ θεμελιώδης σκοπὸς αὐτῆς ἔπρεπε νὰ ᾔηε ἡ ἀνάπτυξις τῆς παρατηρήσεως καὶ τῆς κρίσεως, δευτερευόντων δὲ σκοπὸς ἡ μετάδοσις εἰς τὸν μαθητὴν γνώσεων τινῶν βιωφελῶν καὶ πρακτικῶν, ἐν ποσότητι καθιστώσῃ δυνατὴν τὴν διαρκῶς ἀπομνημόνευσιν· ἐπειδὴ ἡ πληθὺς τῶν ἀντικειμένων τῆς διδασκαλίας χωρεῖ αὐξοῦσα καθ' ἑκάστην, πρέπει ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν διαφόρων μαθημάτων νὰ προσφύγωμεν εἰς ἄλλους τρόπους τῶν ἤδη ἐν χρήσει· πρέπει νὰ συνδυάσωμεν ὅσον ἐνεσσι συγχρότερον τὸ μάθημα μετὰ τῆς ψυχαγωγίας· μόνον οὕτω δυνάμεθα νὰ διδάξωμεν ἀνευ καταπίεσεως τῶν μαθητῶν. Ἐντεῦθεν ἡ ὠφέλεια τῶν σχολικῶν ἐκδραμῶν. Ἡ σπουδαιότερα ὠφέλεια τῆς βοτανικῆς εἶνε ὅτι συντελεῖ εἰς ἀναπνοὴν τοῦ καθαρῷ ἀέρος τῶν ἀγρῶν. Ἄν ὁ Ἅγιος Λουδοβίκος ἐδίδασκεν ὑπὸ δρῦν, καὶ ὁ διδάσκαλος δύναται νὰ διδάξῃ ὑπὸ δρῦν οὐ μόνον τὴν φυσικὴν ἱστορίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς Γαλλίας. Πρὸς ποικιλίαν τῆς διδασκτικῆς ὕλης οὐδὲν ἐμποδίζει νὰ ὀδηγῇ ἐνίοτε τὸ παιδίον κατὰ τοὺς σχολικοὺς περιπάτους εἰς μεταλλεῖόν τι ἢ ἐργοστάσιον, ἢ ἱστορικὸν μνημεῖον, ἐν ἐνὶ λόγῳ εἰς πᾶν τὸ ἀξίον ἐνδιαφέροντος ἐν τῷ τόπῳ.

Z'.

Ὁ Τολστόη διηγεῖται μετὰ ζωηρότητος καὶ εὐθυμίας τὰς ψηλαφήσεις ὡς πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς ἱστορίας. Ἐρχισε τὴν ἱστορίαν, κατὰ τὴν διεγεγραμμένην σειρὰν, ἀπὸ τῆς ἀρχαίας. Ἄλλὰ τὰ παιδία οὔτε διὰ τὸν Σέσωστριν, οὔτε διὰ τὰς πυραμίδας τῆς Αἰγύπτου, οὔτε διὰ τοὺς Φοίνικας εἶχον τὸ παραμικρὸν ἐνδιαφέρον. Ἐκ τῆς ἀρχαίας ἱστορίας συνέβαινε νὰ συγκρατήσωσι γεγονότα τινὰ ὡς π. χ. τὰ περὶ Σεμιρόμιδος, ἀλλ' ὅλως τυχαίως, ὅχι διότι ἐμάνθανόν τι ἐξ αὐτῆς, ἀλλὰ διότι ἡ διήγησις εἶχε γέινει ἐντέχνως. Ἐπειδὴ τοιαῦται σελίδες ἦσαν σπάνιαι, ὁ Τολστόη ἀπεπειράθη νὰ διδάξῃ τὴν ῥωσικὴν ἱστορίαν. Περιεπλάκη εἰς διάφορα ὀνόματα· ὅλοι δὲ αἱ πνευματικαὶ δυνάμεις τῶν παιδίων ἐτέθησαν εἰς ἐνέργειαν ὅπως συγκρατήσωσι τὰ θαυμασιὰ ἐκεῖνα ὀνόματα· τί εἶχον πράξει τὰ πρόσωπα ταῦτα, ἦτο εἰς τοὺς μαθητὰς ὅλως δευτερεύον. — Νὰ αὐτός... — Πῶς τὸν λέγουσιν;... — Μπαρικὰθ, ἢ ὄχι;... ἐξεστράτευσε ἐναντίον... πῶς τὸ λέγουσιν;... Καὶ κατέκοψε τὸν ἐχθρόν, εἶπεν ὑπερηφάνως ἐν παιδίῳ κτλ. Ὅσα παιδία εἶχον ἰσχυρὰν μνήμην προσεπάθουν νὰ τὰ συγκρατήσωσι... ἀλλ' ὅλα αὐτὰ ἦσαν τόσον τερατώδη καὶ τὰ παιδία ἐνέπνεον οἶκτον· ὁμοίως ὅλα πρὸς ὄρνιθας, εἰς τὰς ὁποίας ῥίπτουν κατ' ἀρχὰς κόκκους, εἶπειτα ἐξάφνα ἄμμον, καὶ τὰ χάνουν καὶ φωνά-

ζουσι καὶ παραφέρονται, ἔτοιμοι νὰ ἀποσπάσωσι τὰ πτερὰ ἀλλήλων.

Ἡ τάσις πρὸς τὴν ἱστορίαν, κατὰ τὸν Τολστόη, ἐκδηλοῦται εἰς τὰ πλεῖστα τῶν παιδίων μετὰ τὴν τάσιν πρὸς τὴν τέχνην. Ὁ Τολστόη ἐπεχείρησε καὶ ἄλλας δοκιμὰς διδασκαλίας τῆς ἱστορίας, ἀρχίζων ἀπὸ τῆς ἐποχῆς μας, καὶ εὔρε, λέγει τρόπους λίαν ἐπιτυχεῖς. Διηγεῖτο εἰς τὰ παιδία τὴν ἐκστρατείαν τῆς Κριμαίας, τὴν βασιλείαν τοῦ Αὐτοκράτορος Νικολάου, τὴν ἱστορίαν τοῦ 1812. Μέγιστον ἐνδιαφέρον, ὡς ἦτο ἐπόμενον, ἐξήγειρεν ἡ διήγησις τῶν μετὰ τοῦ Ναπολέοντος πολέμων. «Τὸ μάθημα ἐκεῖνο, λέγει ὁ Τολστόη, ἔμεινε μία τῶν ἀξιωματικῶν στιγμῶν τῆς ζωῆς μου.» Εὐθὺς ὡς ἐδείξεν ὅτι τὸ θέατρον τοῦ ἀγῶνος μετηνέχθη εἰς τὴν Ρωσίαν, πανταχόθεν ἠκούσθησαν ἀναφωνήσεις, λόγοι ζωηροῦ ἐνδιαφέροντος. — «Τί; θὰ μᾶς κυριεύσῃ καὶ ἡμᾶς; — Μὴ φοβᾶσαι, ὁ Ἀλέξανδρος θὰ τοῦ δείξῃ! εἶπέ τις ὅστις ἐγνώριζε τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ὁ Τολστόη ἠναγκάσθη νὰ κατευνάσῃ τὸν ἐνθουσιασμόν των· δὲν ἤλθεν ἀκόμη ἡ ὥρα· ἐξηγέρθη ἡ ἀγανάκτησις των διότι ἐμελλε νὰ δοθῇ εἰς τὸν Ναπολέοντα ἡ ἀδελφὴ τοῦ τσάρου καὶ ὅτι ὁ τσάρος κατεδέχθη νὰ ὀμιλήσῃ μετ' αὐτὸν ὡς ἴσος πρὸς ἴσον ἐπὶ τῆς γεφύρας. — Περίμενε! ἔλεγεν ὁ Πέτκας μετ' ἀπειλητικῆς κινήσεως — ἔλα, ἔλα, λέγε!... Ὅταν ὁ Ἀλέξανδρος ἠρνήθη νὰ ὑποταχθῇ δηλαδὴ ἐκήρυξε τὸν πόλεμον, ὅλοι οἱ μαθηταὶ ἐξέφρασαν τὴν ἐπιδοκιμασίαν των. Ὅτε ὁ Ναπολέων μετὰ δώδεκα ἐθῶν ἐξεστράτευσε κατὰ τῆς Ρωσικῆς ἐξεγέρων τὴν Γερμανίαν, τὴν Πολωνίαν, ὅλοι συνεταράχθησαν.

Εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν ἦτο γερμανός, ἦτο δὲ παρὼν ἐν τῷ μαθηματι. — Ἄ! καὶ σεῖς ἐναντίον μας! τῷ εἶπεν ὁ Πέτκας — Σοῦτ! σιωπὴ!... ἀνέκραξαν οἱ ἄλλοι. Ἡ ὑποχώρησις τῶν ῥωσικῶν στρατευμάτων κατέθλιψε τοὺς ἀκροατὰς· πανταχόθεν ἠκούοντο ἐρωτήσεις: διατί; πῶς; ὕβριζον τὸν Κουτούζωφ καὶ τὸν Βαρκλάι. — Νὰ τὸν χαρῆς τὸν Κουτούζωφ σου! — Πρόσμενε λίγο, τῷ εἶπεν εἰς ἄλλος. — Ἀλλὰ διατί ἔφυγεν; ἠρώτησε τρίτος. Ὅταν ἔφθασεν εἰς τὴν μάχην τοῦ Βοροδίνου καὶ ὁ Τολστόη ἐδέησε νὰ εἴπῃ ὅτι οἱ ῥῶσοι δὲν ἐνίκησαν, ἡ λύπη τῶν παιδίων ἦτο ἀπερίγραπτος «ἦτο ὀφθαλμοφανὲς ὅτι φοβερὸν κτύπημα κατέφερε κατ' αὐτῶν. — Ἄ! δὲν ἐνίκησαμεν ἡμεῖς οὔτε αὐτοί!» Ὅτε ὁ Ναπολέων ἐφθασε πρὸ τῆς Μόσχας ἀναμένων τὰς κλεῖδας καὶ τὴν ὑποταγὴν μακρὰ κραυγὴ ἐξεγέρσεως ἠκούσθη. Ἡ πυρπόλησις τῆς Μόσχας ἐπεδοκιμάσθη ὡς ἦτο ἐπόμενον.

Τέλος ἦλθεν ὁ θρίαμβος ἡ ὑποχώρησις... — Μόλις ὁ Ναπολέων ἔφυγεν ἀπὸ τῆς Μόσχας ὁ Κουτούζωφ τὸν ἐκυνήγησε καὶ ἤρχισε νὰ τὸν κτυπᾷ, εἶπεν ὁ Τολστόη. — Τοῦ ἔδωκε νὰ κατα-

λάβῃ! ἔκραξεν ὁ Πέτκας, ὅστις κατακόκκινος, παρὰ τὸν διηγούμενον καθήμενος, συνέσπα ἐν τῇ ταραχῇ αὐτοῦ τοὺς μαύρους δακτύλους του. Μόλις ἐλέχθη ἡ φράσις αὕτη καὶ φρικίας ἐνθουσιασμοῦ συνέσεισεν ὀλόκληρον τὴν τάξιν. Εἰς μικρὸς παρ' ὀλίγον νὰ καταπατηθῇ χωρὶς νὰ τὸ ἐνοήσουν: — Ἄ δόξα νᾶχῃ ὁ Θεός! — Νά, πᾶρτα τὰ κλειδιά! κτλ. Ὁ Τολστόη ἐξηκολούθησε διηγούμενος πῶς ἐξεδιώχθησαν οἱ Γάλλοι. Κατελυπήθησαν τὰ παιδία ὅταν ἔμαθον ὅτι ὁ εἰς ἐκ τῶν ῥώσων στρατηγῶν ἐφθασε πολὺ ἄργά εἰς τὸν Βερεζίναν· τὸν ὕβρισαν· ὁ Πέτκας μάλιστα ἐμυρμούρισε: — Ἐγὼ θὰ τὸν ἐτουφέκιζα γιατί ἄργησε! «Ἐπειτα ἠσθάνθησαν οἶκτον διὰ τοὺς παγώσαντας Γάλλους. Ἐπειτα διήλθον τὰ σύνορα. Οἱ Γερμανοὶ οἱ τῶς ἐναντίον τῶν ῥώσων, γίνονται φίλοι αὐτῶν.

Οἱ μαθηταὶ τὰ ἔβαλαν καὶ πάλιν μετὰ τὸν Γερμανόν: — Ἐτσι λοιπὸν κάμνετε σεῖς αἱ; Πρῶτα ἐναντίον μας, καὶ ὅταν εἴμεθα δυνατώτεροι, μαζί μας». Καὶ ἐξαφνα ὅλοι ἀνορθοῦνται ἀναφωνοῦντες «οὐφ!» ἡ δὲ ἡχώ τῆς φωνῆς των ἐφθασε μέχρι τῆς οδοῦ.

Ἀφ' οὗ κατηνύσθησαν ὀλίγον, ὁ Τολστόη ἐξηκολούθησε τὴν διήγησίν του διηγῆθαι πῶς ὠδήγησαν τὸν Ναπολέοντα μέχρι τῶν Παρισίων, πῶς ἐγκατέστησαν τὸν ἀληθῆ βασιλεῖα ἐπὶ τοῦ θρόνου του, καὶ ἐθριάμβευσαν καὶ συνευωχῆθησαν. Ἄλλ' αἱ ἀναμνήσεις τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου καταστρέφουσι τὴν χαρὰν των. — Περίμενε λίγο, λέγει ὁ Πέτκας, περίμενε νὰ μεγαλώσω, καὶ θὰ τοὺς μάθω ἐγὼ! Ἄν ξαναβρεθοῦμεν εἰς τὸ ὄχρωμα τοῦ Σεβαρδίνσκη ἢ εἰς τὸ Μαλακῶφ εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ θὰ τὰ πάρωμε πίσω!» Ἦτο ἄργα πλέον ὅτε ὁ Τολστόη ἐπεράτωσε τὴν διήγησίν του. Ἐκείνην τὴν ὥραν τὰ παιδία συνειθίζον νὰ κοιμῶνται. Ἄλλ' οὐδεὶς ἐκοιμήτο. Ἐν ᾧ ἠγείρετο ὁ Τολστόη, κάτωθεν τοῦ καθίσματος αὐτοῦ, ἐν μέσῳ τῆς ἐκπλήξεως ὄλων, ἐξῆλθεν ὁ Ταράσκας· τὸν προσέβλεπε μετὰ σοβαρότητος συγχρόνως καὶ ἐξάψεως. — Πῶς ἐπρῦπασες ἐκεῖ κάτω! — Εἶνε ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, εἶπε κἄποιος. Δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ τὸν ἐρωτήσῃ κανεὶς ἂν ἐνόησε· ἐφαίνετο ἀπὸ τὴν φυσιογνωμίαν του. — Θὰ τὰ διηγῆθῃς καὶ σύ; ἠρώτησεν ὁ Τολστόη. — Ἐγὼ; — Ἐσκέφθη. — Θὰ τὰ διηγῆθῶ ὅλα. — Θὰ τὰ διηγῆθῶ εἰς τὸ σπίτι. — Κ' ἐγὼ! — Κ' ἐγὼ! — Δὲν ἔχει ἄλλο; — Ὅχι. — Καὶ ὅλοι ὤρμησαν εἰς τὴν κλίμακα ἄλλοι μὲν ὀρμιζόμενοι νὰ δώσουν νὰ καταλάβουν εἰς τοὺς Γάλλους, ἄλλοι ὕβριζοντες τὸν Γερμανόν, ἄλλοι ἐπαναλαμβάνοντες πῶς ἐξεδιώχθη ὁ Κουτούζωφ.

Εἶπατε τὴν ἱστορίαν σας ὡς ἂν ῥώσος, μοὶ ἔλεγε τὴν ἐσπέραν ὁ Γερμανός μαθητὴς κατὰ τοῦ ὁποίου εἶχον ἐξεγερθῆ τὰ παιδία. Νὰ ἠκούατε πῶς τὴν διηγῶνται εἰς τὸν τόπον μας αὐτὴν τὴν

ιστορίαν! Δὲν εἶπατε τίποτε διὰ τὰς μάχας τῶν Γερμανῶν διὰ νὰ ἀποκτήσουν τὴν ἐλευθερίαν των. — Ὡμολόγησα ὅτι ἡ διήγησίς μου δὲν ἦτο ἱστορία, ἀλλὰ διήγημα κατὰλληλον νὰ ἐξεγείρῃ τὸ ἐθνικὸν συναίσθημα.

(Ἐπεται τὸ τέλος)

Α. Π. ΚΟΥΡΤΙΑΝΕ

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Η ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟ 1902

Ἐκ τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν Γεωγραφίαν τὰ μᾶλλον ἄξια ἀναγραφῆς γεγονότα κατὰ τὸ λήξαν 1902 ἔτος εἶνε ἡ ἐπάνοδος πολλῶν ἐξερευνητῶν ἐκ τῶν πολιτικῶν χωρῶν καὶ ἡ ἐκ τοῦ χάρτου ἀπάλειψις δύο ἀφρικανικῶν κρῆτων κατὸ πιν τριετοῦς αἰματηροῦ πολέμου.

Ἡ ἐπάνοδος τοῦ πλοίαρχου Σβέρδρουπ διὰ τοῦ «Φρόμ», ἐξελπισθέντος ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ ἐξερευνητοῦ Νάνσεν, ἤγειρε τὸν πέπλον, ὅστις ἐκάλυπτε τριετίαν ὅλην κοπιώδους ἐργασίας εἰς τὰς ὑπερβόρειους χώρας, χάρις εἰς τὰς ὁποίας ἐγνώσθη ἀκριβῶς παραλία μήκους 2500 μιλίων μεταξὺ τῆς 89⁰ καὶ τῆς 106⁰ δυτικοῦ μήκους. Αἱ ἐξερευνήσεις τοῦ Σβέρδρουπ δὲν ἔφερον αὐτὸν βορειότερον τῆς 81⁰ καὶ 37' βορείου πλάτους.

Ἐν τῷ ἀνατολικῷ τμήματι τῶν ἀρκτικῶν χωρῶν ὁ Ρώσος βρωῶνος Τὸλ ἐξερεύνησε τὰς βορείους ἀκτὰς τῆς Σιβηρίας ὅπως ἀνακαλύψῃ ξηρὰν, ἣν ὑπέθετε κειμένην πρὸς Β. τῶν Νήσων τῆς Νέας Σιβηρίας. Τὸ μόνον ὅμως ἀποτέλεσμα τῆς ἐξερευνήσεως ἦτο ὁ καθορισμὸς τῆς θέσεως τοῦ ποταμοῦ Ταϊμύρ. Συγχρόνως ὁ πλοίαρχος Βάρνκε ἐξερεύνησε τὴν Νέαν Ζέμβλαν καὶ τὴν θάλασσαν τοῦ Καρᾶ.

Ἐκ τῶν ἀνταρκτικῶν χωρῶν μάλιστα τὸ πρῶτον ἐκρῆθη θάλασσαν εἰδήσεις περὶ τῆς ὑπὸ τὸν πλοίαρχον Σὴντ ἀγγλικῆς ἐκδρομῆς, ἧτις ἐπιβαίνει τοῦ *Discovery* (Ἀνακάλυψις). Τὴν 2ην Ἰανουαρίου 1902 ἡ ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ *Gauss* γερμανικὴ ἐκδρομὴ ἐφθασεν εἰς τὸν ἀνταρκτικὸν σταθμὸν Κεργκελέν, ὁπόθεν περὶ τὰ τέλη τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἀπέπλευσε κατευθυνομένη πρὸς Ν. Καὶ περὶ ταύτης ὡς καὶ περὶ τινῶν ἄλλων (μίας σουηδικῆς, μιᾶς σκωτικῆς καὶ ἄλλων) οὐδεμίαν μέχρι τέλους τοῦ ἔτους ἐλήφθη νεωτέρα εἰδήσις.

Τμήμα τῆς Εὐρώπης μὴ τελείως εἰσέτι ἐξερευνηθὲν εἶνε παραλίαι τινὲς τῆς Ρωσσίας ἐν τῷ Ἀρκτικῷ Ὠκεανῷ, ὅπου ἡ νεωστὶ κτισθεῖσα πόλις Ἀλεξανδρόβτση, ἐπὶ τῆς Μουρμανικῆς παραλίας, ὁσημέραι μεγαθύνεται. Ἀλλὰ καὶ βορειότερον ἐν τῇ Νέᾳ Ζέμβλα σχηματίζονται διαρκῶς συνοικισμοὶ ἐκ σμυογετικῶν οἰκογενειῶν.

Σπουδαῖαι μεθοριακαὶ τροποποιήσεις δὲν ὑπάρχουσιν ἐν Εὐρώπῃ κατὰ τὸ λήξαν ἔτος, διελθὼν ἐν εἰρήνῃ διὰ τὴν ἡμετέραν ἡπειρον. Οὐχ ἤττον μικραὶ τινες ἐπανορθώσεις ἐγένοντο εἰς τὴν μεθοριακὴν γραμμὴν τῆς αὐστριακῆς Γαλιτίας καὶ τῆς πρωσικῆς Σιλεσίας, βορείως τοῦ Βιστούλα, ὀρισθέντος ὡς ὀροθετικῆς γραμμῆς τοῦ ποταμοῦ Πορτσέμα εἰς τὴν μεθοριακὴν γραμμὴν Γαλιτίας καὶ Οὐγγαρίας ὑπὲρ τῆς πρώτης ἐν τῇ ζώνῃ τῆς Τάτρας· μεταξὺ δὲ Γαλλίας, Ἑλβετίας καὶ Ἰταλίας παρὰ τὸ Λευκὸν ὄρος.

Ἐν Ἀσίᾳ ἐλήξεν ἐπιτυχῶς ἡ ἐξερευνητικὴ ἐκδρομὴ τοῦ σουηδοῦ Σβέν Χέδιγκ. Καὶ οὗτος ὅμως, καίπερ διασχίσας ὀλόκληρον τὴν Θιβητίαν, δὲν ἠδυνήθη νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν Λάσαν, ἐμποδισθεὶς ὑπὸ τῶν πρῆκτόρων τοῦ Δαλάη Λάμα. Τὰ πορίσματα τῆς ἐκδρομῆς τοῦ Σβέν Χέδιγκ πλουτίζουν οὐ μόνον τὴν τοπογραφίαν καὶ τὴν φυσικὴν γεωγραφίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν μετεωρολογίαν, τὴν ζωολογίαν, τὴν γεωλογίαν, τὴν βοτανικὴν καὶ τὴν ἀρχαιολογίαν, ἐλπίζεται δὲ ὅτι θὰ δημοσιευθῶσι τῇ συνδρομῇ τῆς σουηδικῆς κυβερνήσεως. Τὴν Θιβητίαν μετὰ τῆς Μογγολίας μέχρις Ἀνατολικῆς Σιβηρίας ἐξερεύνησε καὶ ὁ Ρώσος λοχαγὸς Κοζλαῦ, περιοδεύσας ἐπὶ τριετίαν κατ' ἐντολήν τῆς ρωσικῆς κυβερνήσεως. Ὁ Ρώσος βοτανικὸς Σαπκονίκοφ καὶ ὁ Γερμανὸς γεωγράφος Μάξ Φρειδερίξεν διέσχισαν τὰ κεντρικὰ ὠπαύτως τῆς Ἀσίας. Περὶ τοῦ Γότφρηδ Μερτσμπάχερ, ἀπελθόντος ἐκ Τασκένδης τὴν 22 Ἀπριλίου 1902, ὀλίγιστα ἐγνώσθησαν.

Ἄξια σημειώσεως ἐξερευνήσεις εἶνε ἡ τοῦ Ἀγγλοῦ ταγματάρχου Πέρσυ Κόξ καὶ ἡ τοῦ Αὐστριακοῦ διδάκτορος Χάιν, ἐν Ἀραβίᾳ. Ὁ πρῶτος ἀπελθὼν ἐκ Μισκάτης διέτχισε τὴν Ὀμανικὴν χερσόνησον, ὁ δὲ δευτέρος μετὰ τῆς συζύγου του διέμειναν ἐπὶ δύο μῆνας ἐν Γκισίν, παρὰ τὴν παραλίαν τοῦ Ἀδραμούτ, χάριν γλωσσολογικῶν καὶ τοπογραφικῶν μελετῶν.

Ἐν τῇ δυτικῇ Μικρῇ Ἀσίᾳ ὁ λίαν γνωστὸς Γερμανὸς γεωγράφος Φίλιππον συνέλεξεν ἀξιόσημους παρατηρήσεις περὶ τῆς γεωλογικῆς συστάσεως τῆς χώρας. Ἄξια ἀναγραφῆς εἶνε ὠπαύτως καὶ ἡ ὑπὸ τινῶν αὐστριακῶν Πέντερ καὶ Τσιδερμπάουερ ἐξερευνήσεις τοῦ Ἀργαίου.

Ἐν Ἀφρικῇ δύο κυρίως ζῶναι ἐπισύρουν τὴν προσοχὴν τῶν ἐξερευνητῶν, ἡ νοτιῶς τῆς Ἀβυσσηνίτις καὶ ἡ μεταξὺ τοῦ λεκανοπεδίου τοῦ Κόγγου, τῆς λίμνης Τσιδ καὶ τοῦ Βενού. Κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἐδημοσιεύθησαν αἱ ἀφηγήσεις τῆς περιοδείας τοῦ κ. Νόνμαν καὶ τοῦ βρωῶνου Ἐρλίγγερ ἐν τῇ χόρᾳ τῶν Σιμακλῶν καὶ τῶν Γαλλῶν.

Τῆς δευτέρας ζώνης ἐξερευνητῶν κυρίως Γάλλοι στρατιωτικῶν. Ὁ Κερμὸν περιέγραψε τὸν βουνὸν τῶν Ἀῶ Σίγγι, παρὰ τὸν Κόγγου.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Τὰ ζῶα καὶ ἡ μουσικὴ.

Περιεργότατα εἶνε τ' ἀποτελέσματα τῆς ἐπιδράσεως τῆς μουσικῆς ἐπὶ τῶν ζῴων, παρατηρηθέντα ἐσχάτως εἰς τὸν ζωολογικὸν κήπον τοῦ Λονδίνου.

Μίαν πρῶταν ἐν ᾧ αἱ ἄρκτοι ἐκοιμῶντο βαθέως, εἰς βιολιστῆς ἐτοποθετήθη ἄνωθι τοῦ κλωβοῦ των καὶ ἤρχισε νὰ παίξῃ τὸ ὄργανόν του. Ἡ νεωτέρα ἄρκτος ἐξύπνησεν, ἔτεινε τὸ εὖς καὶ μετὰ τινα πηδήματα ἤρχισε ν' ἀκούῃ τὴν μουσικὴν μετὰ μεγάλης προσοχῆς. Ὁ βιολιστῆς κατέβη τότε καὶ ἐστάθη ἀπέναντι τοῦ κλωβοῦ, ἡ δὲ ἄρκτος ἔθεσε τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς πόδας τῆς μεταξὺ τῶν κιγκλίδων, προσήλθον δὲ μετ' ὀλίγον καὶ αἱ ἄλλαι ἄρκτοι. Μετὰ μίαν ἐπίτηδες κρουσθεῖσαν παραφωνίαν τὰ θηρία ὀπισθοχώρησαν περίφοβα. Ὅτε δὲ ὁ βιολιστῆς ἐτόνισεν ἐν ἐμβατήριον, αἱ ἄρκτοι ἤρχισαν νὰ βαδίζωσιν ἐντὸς τοῦ κλωβοῦ μετὰ τὸν ῥυθμὸν τοῦ ἐμβατηρίου.

Τὰ αὐτὰ παρατηρήθησαν καὶ εἰς τοὺς λέοντας, οἵτινες ἐπλησίασαν ὅσον ἠδύναντο εἰς τὸ βιολίον, καὶ τῶν ὁποίων εἰς ἔσσειε τὸ ἄκρον τῆς οὐρᾶς του κατὰ τὸ μέτρον τοῦ ἄσματος, ἐν ᾧ μία λέαινα διεπιλονεῖται ἐπὶ πολλὴν ὥραν πρὸς αὐτὸν τὴν θέσιν του καὶ κατάρθωσεν ἐπὶ τέλους νὰ τεθῆ μετὰ αὐτοῦ καὶ τοῦ βιολίου. Οἱ λύκοι ἄπ' ἐναντίας ἔδειξαν εἰς τὸ ἄκουσμα τῆς μουσικῆς σημεῖα μεγάλου τρόμου, ἔτριξαν τοὺς ὀδόντας καὶ μετὰ τριχᾶς ἀνωρθωμένως κατέφυγον εἰς τὸ βάθος τοῦ κλωβοῦ των. Ὀλιγώτερον ἐπρόμαζαν οἱ θῶες καὶ αἱ ἀλώπεκες, ἐν ᾧ οἱ πίθηκοι κατ' ἀρχὰς πτοηθέντες ἠμροάσθησαν κατόπιν μετὰ προσοχῆς πολλῆς τὸ βιολίον καὶ ἐπὶ τέλους τὸ συνώδευσαν διὰ τινῶν ἀνάρθρων ἤχων.

Τὸ περιεργότερον εἶνε ὅτι ὅλα σχεδὸν τὰ ζῶα ἐξεδήλωσαν τρόμον εἰς τὸ ἄκουσμα παραφωνιῶν. Κατὰ τοῦτο τὰ ζῶα εἶνε πολὺ ὀλιγώτερον ἀνεκτικὰ ἢ οἱ ἄνθρωποι, οἵτινες πολλάκις πληρῶνους καὶ ἀκριβὰ μάλιστα διὰ ν' ἀκούωσι φρικτὰς διὰ τοῦ λάρυγγος ἢ διὰ τοῦ ὄργανου παραφωνίας.

Οἱ Ἀγράμματοι.

Ἐδημοσιεύθη ἐσχάτως στατιστικὴ περὶ τῆς ἀναλογίας τῶν ἀγράμμάτων εἰς τὰς διαφόρους εὐρωπαϊκὰς χώρας. Αἱ σλαβικαὶ χῶραι, κατὰ τὴν στατιστικὴν αὐτήν, περιέχουσι τὴν μεγαλύτεραν ἀναλογίαν τῶν ἀγράμμάτων, ἧτις ἀνέρχεται μέχρι τῶν 80 ἐπὶ τοῖς ἑκατόν. Ἐρχονται κατόπιν τὰ Λατινικὰ ἔθνη, μεταξὺ τῶν ὁποίων διακρίνονται ἡ Ἰσπανία, ὅπου οἱ ἀγράμματοι ὑπολογίζονται εἰς τὴν ἀναλογίαν 63⁰/₁₀₀, καὶ ἡ Ἰταλία ἐνθα ἡ ἀναλογία φθάνει μέχρι τῶν 48⁰/₁₀₀.

Εἰς τὴν Οὐγγαρίαν οἱ ἀγράμματοι ὑπολογί-

Ὀλίγον δὲ δυτικώτερον ὁ Γερμανὸς δικαστῆς τοῦ Καμερόν βρωῶνος Στάιν ἐξερεύνησε τὸν Ζά, παραπόταμον τοῦ Σάγγα. Πλεῖστα ἐξετελέσθησαν ἐξερευνήσεις καὶ εἰς ἄλλα τμήματα τῆς Ἀφρικῆς, χωρὶς ὅμως νὰ ἔχωσι τὸν χαρακτήρα σπουδαιότητων περιηγήσεων.

Ἐν Ἀμερικῇ αἱ ἐξερευνήσεις, ἐκτὸς μικρῶν λεπτομερειῶν, οὐδὲν σπουδαῖον ἤγγυον εἰς φῶς. Τὸ σπουδαιότερον γεγονός τῆς πολιτικῆς Γεωγραφίας εἶνε ἡ τὴν 7)20 Μαΐου γενεμένη ἀνακέρυξις τῆς Κουβαϊκῆς δημοκρατίας καὶ ἡ ἀγρὰ τῶν Δυτικῶν Ἀντιλλῶν ὑπὸ τῆς Βορειοαμερικανικῆς Συμπολιτείας.

ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἐδικάζετο πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν εἰς μίαν πόλιν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἄνθρωπος ὀνομαζόμενος Γάστων Σιλίβιζ, κατηγορούμενος ἐπὶ κλοπῇ ποσοῦ 3000 φράγκων.

Ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ ὁ κατηγορούμενος, ἀπήντησεν ὅτι «πρὶν ἢ ἀσπασθῆ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ κλέπτου ὑπῆρξε θαλαμηπόλος ἐνὸς ἐπαίτου».

— Ἐπαίτου; ἠρώτησεν ἐκπληκτὸς ὁ δικαστῆς;

— Μάλιστα. Ὁ κύριός μου ἦτο χωλός, καὶ ἐγὼ τὸν περιεποιούμην καὶ τὸν ἐδοῦθον νὰ ἐνδύεται καὶ νὰ ἐκδύεται καθ' ἐλάστην.

— Καὶ σ' ἐπλήρωσε;

— Ἀκριβέστατα καὶ ἀρκετὰ καλά, μὲ εἰδὼν 25 δολάρια κατὰ μῆνα.

Δηλαδή 200 δραχμαί!

ΓΝΩΜΑΙ

ΠΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΝΕΩΝ

Ὁ βίος ἡμῶν εἶνε σκοτεινὸς θάλαμος, ἐν τῷ ὁποίῳ αἱ εἰκόνες τοῦ ἄλλου κόσμου διαφαίνονται τόσον φωτεινότεραι, ὅσον σκοτεινότερον εἶνε τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ θαλάμου.

Zár Hωλ.

Διὰ νὰ ἐκτιμησῶμεν ἀκριβῶς τὰς ἀρετὰς ἐνὸς ἔθνους, δὲν ἀρκεῖ νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τοὺς μεγάλους μόνον ἀνδρας του· πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν ὁποῖος εἶνε ὁ ἐπικρατῶν χαρακτήρ τοῦ λαοῦ ἐν γένει. Σμῆλδ.

Ἡ ἀναίδεια καὶ τὸ θράσος εἶνε ὀλιγωρία τῆς κρίσεως τῶν χρηστῶν, περιφρόνησις τῆς κοσμιότητος, ἐξύβρισις τοῦ ἐσωτερικοῦ ἡμῶν κριτοῦ, αὐτοχρηρία τῆς ψυχῆς.

Π. Τράντα.

ζονται εις 43⁰/₀, εις την Αυστριαν εις 39⁰/₀, εις την Ιρλανδιαν εις 21⁰/₀, εις την Γαλλιαν και εις τὸ Βέλγιον εις 14⁰/₀, εις την Ὀλλανδιαν εις 10⁰/₀, και εις την Ἀγγλίαν εις 8⁰/₀. Αἱ Ἠνωμένα Πολιτεῖαι κατέχουσι περίπου τὴν αὐτὴν καὶ ἡ Ἀγγλία βαθμίδα τῆς κλίμακος ταύτης. Οἱ ὀλιγώτεροι εἰς τὸν κόσμον ἀγράμματοι εἶνε οἱ τῶν γερμανικῶν χωρῶν. Ἡ Γερμανία, ἣτις εἶνε σήμερον ἡ μεγάλη ἐστία τῶν γραμμάτων, κατώρθωσε νὰ καταβιβάσῃ τὴν ἀναλογίαν ταύτην μέχρι ἐλαχίστου ὀρίου τῶν 1⁰/₀.

Ἐκατονταετηρίς τῆς γραφίδος.

Ἡ ἑκατονταετηρίς τῆς μεταλλικῆς γραφίδος θὰ ἑορτασθῇ ἐφέτος ἐν Ἀγγλίᾳ. Συμπληροῦται μετὰ τινος μηνῶν αἰὼν, ἀφ' οὗτο ὁ ἄγγλος Οὐίτσε ἐφεῦρε τὴν ἐκ χάλυθος κατασκευὴν εὐθηνῶν μεταλλικῶν γραφίδων. Οἱ προπάτορές μας ἔγραφον μὲ τὰ πτερά τῆς χηνός, καὶ τὸ εἶδος τῆς γραφῆς τῶν διέφερε διὰ τοῦτο πολὺ τοῦ σημερινοῦ, προσλαμβάνον ἕνεκα τῆς γραφίδος ἰδιαιτέρων τινῶν τύπων. Πολὺ πρὸ τοῦ ἄγγλου ἐφευρέτου ὁ γάλλος Τιβενῶ κατεσκεύασεν εἶδος τι γραφίδος ἐξ ὀρει-χάλκου, διὰ νὰ ἀντικαταστήσῃ τὰς ἐκ πτερῶν. Εἶχεν ὅμως ἡ γραφὶς τοῦ Τιβενῶ τὸ ἐλάττωμα τῆς μεγάλης τιμῆς, διότι ἐστοίχιζεν 20 φράγκα ἐκάστη.

Τὸ Ἀμερικανικὸν τηλεβόλον.

Μετὰ πολλὰς καὶ μακρὰς δοκιμὰς κατώρθωσαν οἱ Ἀμερικανοὶ στρατιωτικοὶ νὰ κατασκευάσωσι πρότυπον τηλεβόλον, περὶ τοῦ ὁποίου λέγεται ὅτι εἶνε τὸ φοβερώτατον τῶν πολεμικῶν μηχανημάτων, ἐξ ὧν ἐξῆλθον μέχρι τοῦδε ἀπὸ τῆς ἀνθρωπίνης χειρός. Τὸ κατεσκεύασαν οἱ στρατιωτικοὶ μηχανικοὶ τοῦ ναυστάθμου τοῦ Βάτερβιλλτ, ὅστις κεῖται ὄχι μακρὰν τῆς Νέας Ὑόρκης, τέσσαρα δὲ ὀλόκληρα ἔτη ἀπῆτησεν ἡ μελέτη τῶν διαφόρων του μερῶν. Μικρὰν ἰδέαν τοῦ τεραστίου τούτου τηλεβόλου ἔχει τις, ἂν λάβῃ ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ βάρος του ὑπολογίζεται εἰς 131,000 χιλιά γραμμά, τὸ μῆκος του εἰς μέτρα 15 καὶ τοῦ βλήματος αὐτοῦ τὸ βάρος εἰς χιλ. 1,066.

Πρὸς κατασκευὴν τοῦ γιγαντώδους τούτου πολέμου μηχανήματος ἐδέησεν ἐν πρώτοις νὰ κατασκευασθῇ ὀλόκληρος συσκευὴ εἰδικῶν ἐργαλείων, ἣτις καὶ μόνη ἐστοίχισε 2,500,000 φράγκων. Μ' ὅλον τὸ τεραστίον βάρος τοῦ τηλεβόλου, ὁ χειρισμὸς του ἐκτελεῖται εὐκολώτατα, διότι ἑκαστον ὄργανον τίθεται εἰς κίνησιν δι' εἰδικῶν ἠλεκτροκινήτου ἐλατηρίου. Ἡ εὐστοχία τῆς βολῆς λέγεται κατόρθωμα θαυμάσιον.

Μόλις ἐξέλθῃ τοῦ στομίου τὸ χάλυθδινον βλήμα, ἐξωθούμενον ὑπὸ γομώσεως 576 λιτρῶν ἀκάνου πυρίτιδος, προσλαμβάνει τρομακτικὴν ταχύτητα 700 μέτρων κατὰ δευτερόλεπτον. Ὑπε-

λογίσθη δὲ ὅτι εἰς τὸ ὑψηλότερον σημεῖον τῆς ἐναερίου κινήσεώς του τὸ ἐκσφενδονιζόμενον ὑπὸ τοῦ τηλεβόλου τούτου ὀβούζιον εὐρίσκετο εἰς ὕψος 9,500 μέτρων ὑπεράνω τοῦ ἐδάφους. Δύναται ἄρα νὰ διέλθῃ καὶ διὰ τῶν ὑψίστων τοῦ ἀέρος στρωμμάτων.

Διατρυπᾶ θώρακα χάλυθδινον πάχους μέχρις 110 ἑκατοστομέτρων.

Πρὸς τοιοῦτον ὄπλον τοῦ πυροβολικοῦ οὐδὲν γνωστὸν ἐν τῷ κόσμῳ τηλεβόλον εἶνε δυνατόν νὰ συγκριθῇ, οὐδὲ ὑπάρχει θώραξ μεταλλικὸς ἱκανὸς ν' ἀντιστῇ εἰς τὴν δύναμιν τῆς εἰσχωρήσεως τοῦ φοβεροῦ του βλήματος.

Ἀγγελίαι ἐπὶ τῆς Σελήνης.

Ἀπὸ μεγαλοπράγμονας καὶ καινοτρόπους Ἀμερικανούς πρόκειται νὰ χρησιμοποιοθῇ ἡ Σελήνη ὡς ἐπιφάνεια τοιχοκολλήσεως. Καὶ ἰδοὺ πῶς: Συνεστήθη ἐν Ἀγίῳ Φραγκίσκῳ εἰταιρία, τῆς ὁποίας σκοπὸς εἶνε νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν δημοσιότητα, ἐκμεταλλευομένη τὴν Σελήνην. Δι' ἐνός συνδυασμοῦ τῶν ἀκτίων τοῦ Ῥέντγκεν καὶ τοῦ ἄνευ σύρματος τηλεγράφου θὰ γίνωνται προβολαὶ ἀγγελιῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ δορυφόρου μας. Ἡ Σελήνη θὰ διακριθῇ εἰς τμήματα, τὰ ὁποία θὰ ἐνοικιάζωνται εἰς τοὺς μεγάλους ἐργοστασιαρχὰς καὶ ἐμπόρους. Ἡ εἰταιρία ὑπολογίζει ὅτι εἰς ἐκάστην πανσέληνον θὰ εἰσπράττῃ 200,000 φράγκων.

Θαλάσσιον τέρας.

Ἄλιαις τῆς Αὐστραλίας συνέλαβον τέρας θαλάσσιον πρωτοφανές. Τὸ θηρίον τοῦτο τοῦ ὤκεανου ἔχει μῆκος τριῶν μέτρων καὶ μεγάλην οὐράν. Ἡ κεφαλὴ του ὁμοιάζει πρὸς τὴν τοῦ ἐλέφαντος, τὸ ῥύγχος ἔχει ὀδόντας αἰχμηρούς, ἡ δὲ ῥίς του ἀπαράλλακτος πρὸς τὴν τοῦ ῥινόκερω· εἰς τὴν βάχιν ἔχει δύο εὐμεγέθη πτερούγια καὶ τέσσαρα ἄλλα εἰς τὰς πλευράς. Τὸ δέρμα του εἶνε μελανωπὸν καὶ λεῖον. Οἱ ἄλιαις ἐστειλαν αὐτὸ εἰς τὸ μουσεῖον τοῦ Μελβούρνου, τὸ ὁποῖον ἠγόρασε τὸ πρωτοφανές θαλάσσιον θηρίον.

Διὰ τοὺς προληπτικούς.

Ὅπως δηλώσῃ τὰς περὶ ὀρισμένων ἀποπράδων ἡμερῶν τῆς ἐβδομάδος προλήψεις τῶν ἀπλοϊκῶν ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν τῆς Γερμανίας διέταξε νὰ καταρτισθῇ στατιστικὴ τῶν κατὰ τὰς 52 ἐβδομάδας τοῦ παρελθόντος ἔτους συμβάντων δυστυχημάτων χωρίζομένων τῶν εἰς ἐκάστην ἡμέραν ἀνηκόντων. Ἐκ ταύτης προέκυψεν ὅτι ἐπὶ 9,948 δυστυχημάτων: 1,674 συνέβησαν τὴν Δευτέραν, 1,551 τὴν Τρίτην, 1,631 τὴν Τετάρτην, 1,547 τὴν Πέμπτην, 1,638 τὴν Παρασκευὴν, 1,638 τὸ Σάββατον καὶ 268 μόνον τὴν Κυριακὴν.